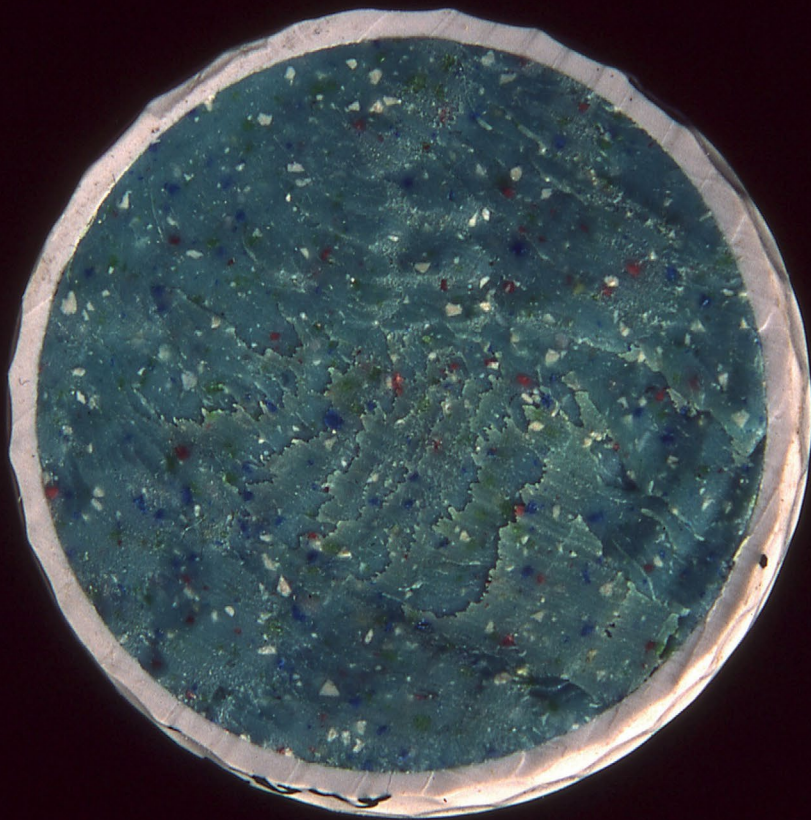

AOKRIF

Irodalmi Folyóirat · 2022. tél
XV. évfolyam 4. szám

Apokrif

”

isten
a nyelvem alá bújik

”

Irodalmi folyóirat
megjelenik negyedévente
XV. évfolyam, 4. szám
2022. tél

Megbízott főszerkesztő
Murzsa Tímea (próza)

Szerkesztők
Kerber Balázs (vers)
Mizsur Dániel (kritika)
Veress Dániel (kép)
Tamás Péter (műfordítás)

Anima Praesens
Fráter Zoltán

Alapító főszerkesztő
Nyerges Gábor Ádám

•

Munkatársak
Dénes Gergő (korrektúra)
Edvy Athina (szerkesztőségi asszisztens)
Molnár A. Aliz (tördelés, címlap, Apokrif Online)

Szerkesztőség
1052 Budapest, Vitkovics Mihály u. 7. IV/1
Tel.: (1) 951 8518; (30) 876 1473
apokriflap@gmail.com

<http://www.apokrifonline.com>

Felelős kiadó
Palimpszeszt Kulturális Alapítvány

Nyomda
Könyvpont Nyomda Kft.
Felelős vezető: Gembela Zsolt

A folyóirat emblémája Hlatki Dorottya munkája.

Copyright © 2022 Az Apokrif 2022/4. számának
szerzői és szerkesztői

Megjelenik 250 példányban; az egyes példány ára 500 Ft
ISSN 2060-3207

Szépirodalom

- 8** **Tolvaj Zoltán**
Basó Csopakon
- 10** **Nemes Z. Márió**
„Aztán felolvad az egész teremtés”
- 14** **Szerényi Tamás**
A szívesség
- 26** **Izsó Zita**
Süllyedés; Közös vizek
- 30** **Horváth Florencia**
Török, mintha biztos
- 31** **Pege Ibolya**
egyet neki; út a dobozban
- 35** **Bali Péter**
Nyugat
- 38** **Nagy Tímea**
Fényviszonyok (I); Fényviszonyok (II)
- 41** **Daniele De Serto**
Egy szép sebhely (ford. Sokcsevits Judit Ráhel)
- 46** **Molnár Dávid**
Verőfényben; Júliusi sanzon
- 49** **Simon Adri**
Laci a hetedik kerületből; Spanyolfal

51 **G. István László**
Fantomkép tavasszal

Látószög

53 *Makrogolf*
(Kristóf Gábor és Veress Dániel beszélgetése)

Látótávolság

62 **Branczeiz Anna:** *Külföldönkívüli a pokolban*
(Stolcz Ádám: Transz)

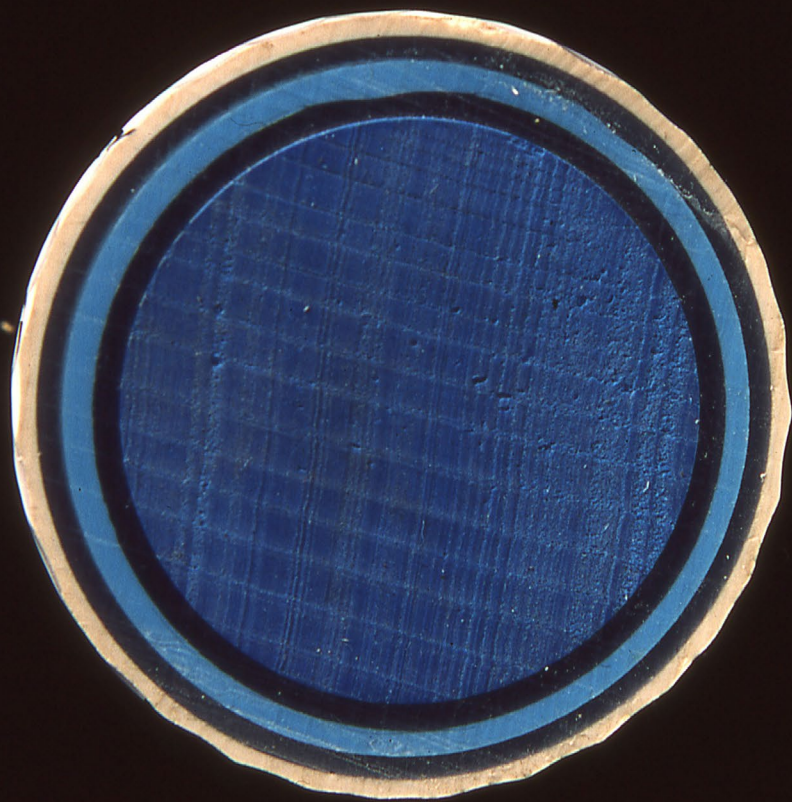
65 **Kőhegyi András:** „Az otthon ott lesz, ahol megállunk”
(Moesko Péter: Őszi hó)

70 **Sebők György:** *Isten a részletekben*
(Kertai Csenger: Hogy nekem jó legyen)

Illusztrációk

A lapszám képeit **Kristóf Gábor** munkái közül válogattuk. A borítón, illetve a szépirodalmat megelőző és a kritikákat követő oldalpáron a *Makrokozmológia* című sorozat tételei szerepelnek (2021, diapozitívok).

Tolvaj Zoltán

Basó Csopakon

„Tenger morajlik -
Szado szigete fölött
Tejút kanyarog”

(Macuo Basó, ford. Vihar Judit)

Kabai Lórántnak

Mire leérsz a tóhoz, már besötétedett.
A parton suhognak a jegenyék,
mint légies szamurájkardok.
Magasabbak, mint a csöndbe burkolt üdülő,
ami kihalt, mint egy szanált munkatábor.
Fenyegetően hajlong és nyekereg
a törzsük – fásult jógatanfolyam.
A vonyító szélben tompa reccsenések.

Megállsz a móló szélén.
Megcsap az orrfacsaró algaszag.
A zavaros víz a töltéskövekhez
csapkodja a hínárt: vicsorgó fogak
közé ragadt hosszú korianderszálak.

A kikötni készülő vitorlások ponyvája
kiredülled, mint a terhes konyhásnők hasa.
Üvegszáltestük összekoccan, ahogyan
csörtét vívnek meredő árbócaikkal.
A móló végén a betonnyelv
belelóg a poshadt végtelenbe.

Elmerülsz. A víz alatt kísérteties csend.
Méregzöld iszap hánykolódik
inverz hullámok centrifugáiban.
Látod alulról a csónakok hasfalát,
áramvonalas gyötrelemmel kínlódnak
egymáson, mint bálnaborjak
a Feröer-szigeteki mészárlásokon.

Elragad az örvény. Mély a víz, de méhe
melegebb a kinti levegőnél. Garatodban
cseppfolyós hidrogén maró ozmózisa,
mintha orrba vágta volna. Felbukkansz
egy korty levegőért, de minden testnyílásod
előnti a permet. Cukott szemmel,
öles léptekkel igyekszel a partra, mint
egy megfeneklett, édesvízi Godzilla.

Az üdülőben áramszünet. Falod a kihűlt
mákkóstéztát, miközben a tévében
elhalkul a Mézga család.
Feltekerhetnéd a konvektort,
de augusztusban nem illik fűteni.
Bebújsz egy bőrödet szurkáló,
vastag pokróc alá. Hajnalban
riadsz fel. A tó felszíne már
sima és nyugodt, mint
egy ürteleszkóp tükre.

Egymáshoz koccan két fateknő.
Egy-egy hongkongi lélekvesztő.
A hold ezüst flamingóként
széttárja szárnyait a tó fölött,
mielőtt lefejezné a felkelő nap.
Habzik a sárga víztükör, akár a sör.
Nárcisz varánuszként nyújtózkodik
a vihar utáni pikkelyes verőfényben.

Nemes Z. Márió

„Aztán felolvad az egész teremtés”

A férfi, aki meggyilkolta feleségét,
végigfektette a megboldogultat
az ablak alatt, halotti lepelbe
burkolta, kezét bekente fekete
festékkel, feje helyére tejesköcsögöt
illesztett, kendővel betakarta.
Nem hitte, hogy képesek lettek volna
kényszerből gyermeket nemzeni,
azt viszont igen, hogy rákényszeríthetik
magukat a nevelésére.

*

A nő, aki elhagyta a férjét,
hogyan legyen szerelemfáltás
áldozata, kilenc hónapig
töprengett azon, hogy vajon
normális lesz-e gyermeke?
Miért is ne volna öt ujja
mindkét lábán? De miért
volna?

*

Mindnyájan látni fogják, amint eljövök
örökkévaló fényes felhőben, és Isten
angyalai, akik velem vannak, elhelyezik
dicsőségem trónját égi Atyám jobbán,
és Ő fejemre helyezi a koszorút.
Akkor a népek, ezt látván, sírni fognak,
mind népeik szerint.

Kristóf Gábor

Twilight at Pannonia, 2021

(Pannónia Golf & Country-Club, Felcsút)

Szerényi Tamás

A szívesség

A férfi késve érkezett. Verőfényes délelőtt volt, odakint csapattal játszottak a gyerekek, néhányan a focipályára indultak biciklivel, mások a közeli erdőszélre vagy a homokbányához.

A kocsiban lehúzott ablaknál is tikkasztóan meleg volt. A férfi nem sietett, ivott egy korty vizet, elővett egy zacskó dohányt, hozzá papírt, egy marék filtert, legvégül a töltőt is megtalálta. Ráérős mozdulatokkal kezdte betölteni a dohányt az apró szerkezetbe. Ahogy elkészült, ellenőrizte, nem lett-e levegős a szál, majd eltette egy gyűrött dobozba, helyette pedig kivett egy szabályos gyárit. Felnézett az égre, de a nap ugyanolyan magasról tűzött le rá. Hátrébbcsúszott az ülésen, hogy ne vakítsa a fény, és rágyújtott.

Arra eszmélt, hogy lehamuzta magát. Bosszúsan leseperte a nadrágját, a csikket kihajította az ablakon. Mikor ő is megpróbált kiszállni, az ajtó nem engedett. Sokáig feszegette, még a vállával is rásegített, úgy tudta csak kilökní. Ahogy nagy nehezen sikerült kikászálódnia a volán mögöl, olyan erővel vágta be maga után, hogy a kocsí egy darabig imbolygott, mintha hidraulika működtetné.

A férfi a kerítéshez sétált, és benyomta a postaláda fölötti csengőt. Hosszan nyomta, majd fülelt, nem hall-e mozgolódást bentről. Kis idő múlva újra megpróbálta. Körülnézett, de nem látott senkit, csak jóval odébb, az út szemközti oldalán görnyedt valaki a virágágyások fölé. Így sem volt kedve kurjongatni, a nagykapuhoz lépett, átnyúlt a kerítés fölött, a reteszből kihúzta a rögzítőrudat, majd leguggolt, és az alsó retesszel ugyanígy járt el, a hézagos lécek között pont átfért a keze. Be kellett löknie a kaput, máris az udvaron volt.

Mire a zajos műveletsorral végzett, egy főkötős alak botor-kált elő a nyári konyhából.

– Nem jó a csengő! – kiáltott oda neki a férfi, és megindult felé. Az udvar túlsó végén állt a nyári konyha, vele szemben a ház a garázzsal, hátul az ólak és a kert. Az egész közepén egy öreg diófa terebélyesedett, a lombja zöld ernyőként árnyékolta be a nyári konyha előtti teret.

A hajlott hátú néni ke hunyorogva meredt az újonnan érkezőre. Mikor felismerte, az arca felderült.

– Kisfiam, te vagy az?

– Anyuka, hogy tetszik lenni? – kérdezte a férfi, és észrevette, hogy az anyja főkötője félre van csúszva. Közelebb hajolt, hogy megcsókolja, egyúttal a kendőt is megigazította rajta.

– Magadba' jöttél? – kérdezte a néni. – Hát a kisunokám?

– Az anyjával van.

– Miért nem jöttek el?

– Nem itt laknak, mama. Már jó ideje elköltöztek, teccik tudni.

A néniket a fejét ingatta. Ahogy lépett egyet, kicsit mintha húzta volna a lábát.

– A térde hogy van? Nem fáj?

– Fáj az.

– Járkálni azért csak tud vele. Valami kenőcsöt vegyek rá?

A néni legyintett.

– Mióta nincs kutya, figyelnem kell a kaput. Nem látok odáig, ki kell menjek megnézni, nem-e jött valaki.

– Minek? Ha valaki jön, bekiabál, azt' jól van.

– Ez az új postás, ez nem olyan. Sose tudni, mikor jön, a brant egye meg!

– Tessék szólni, majd én elmegyek érte. Ha nem tudja átvenni, akkor megtartják. Ne aggódjék, nem viszi el senki.

– Dehogynem! Visznek ezek mindent. A csirkéimet is lopják.

– Ezeket? – kérdezte a férfi. Az udvaron néhány tyúk kapirgált. – Biztos lyukas a kerítés. Odébb, Takácsék felé is láttam

egyed. Na, tessék várni, behajtom őket – mondta, és elkezdte a tyúkszín felé terelni az állatokat. Kitárta az ólajtót, és behesegette a javát, majd beakasztotta a kampót.

– Így! – csapta össze a tenyerét, aztán megindult kifelé a kapun, közben hátraszólt. – Jövök még, csak van itt pár dolog... – mondta, majd a kocsihoz érve elkezdett kirámolni. Előbb a hátsó ülésről emelt ki egy rakás holmit, majd a csomagtartóban matatott sokáig. Kezében egy megrakott ládával tért vissza. Voltak benne szerszámok, dobozok, egy kávéfőző, mindenféle márkás holmik, mesekönyvek, gyerekjátékok.

– Anyuka, ezeket itt kell hagynom egy időre.

A férfi letette a ládát, kinyitotta magának a pinceajtót, aztán a ládával együtt megindult lefelé. Mikor újból felbukkant, az anyja megkérdezte:

– Azokban mi van?

– Az mindegy, mama, csak vigyázni kell rá kicsit. Ide levitem őket, hogy ne kelljen kerülgetni.

– Valami bajt csináltál? – kérdezte a néni rosszat sejtve.

– Dehogy! Csak nem férnek el nálam – mondta a férfi, és elindult egy újabb körre. Legközelebb egy széles, de annál vékonyabb kartondobozt cipelt be, ami csak élével fért át a kiskapun.

– Az micsoda? – kérdezte az anyja.

– Ebben van a tévé.

– Nekem hoztad?

– Anyukának ez túl nagy lenne. Nálam is csak a helyet foglalja.

A férfi egy percre letámasztotta a dobozt és megpihent. Körülnézett az udvaron. Tekintete végül a garázsajtón állapodott meg.

– Ezt inkább ide rakom, lent tönkremenne – mondta, és az erőlködéstől nagyokat fújtatva bevitte a csomagot. A garázsban rengeteg lom és szerszám hevert szanaszét, de talált egy szűk

ösvényt, ami a sok kacat között vezetett. Némi ügyeskedéssel sikerült betámasztania a falhoz, a hatalmas doboz szinte eltűnt a nagy rendetlenségben.

– Kezet mosok – mondta, mikor kijött, és az anyját finoman odébb terelte az ajtóból.

– Eszel valamit, kisfiam? – kérdezte az anyja. A férfi a víz csobogásától nem hallotta a kérdést. Mikor befejezte, a kezét törölgetve körülnézett a nyári konyhában. A kihúzható heverő mellett megtalálta a rekeszt, amit keresett.

– Ezeket elviszem! – mondta a férfi, és a rekeszből egyesével kiemelte az üres borosüvegeket, és áttette egy szatyorba. Néhány üveg nagyon bűdös volt, az egyikbe beleszagolt, aztán undorodva eltartotta magától. – Visszaváltom őket – szólt oda az anyjának kifelé menet.

– Hozol újat?

– Hozok, hogyan hoznék – felelte meggyőződés nélkül. Az üvegeket betette a csomagtartóba.

Az anyja közben leült a nyári konyha előtt egy hokedlire.

– Nagyon meleg van – mondta a kendőjét igazgatva. – Jöhetne már az enyhülés, a veteménynek is jót tenne.

– Ez a nyamvadt zöldség semmire se elég. Csak a baj van vele.

– Lent a pincébe’ van még krumpli. Vihetsz is belőle.

– Azzal is mennyit vesződtünk. Nem éri meg – rázta a fejét a férfi. Az anyja elnézett a kert felé. A férfi nem tudta, mit mondjon, ezért inkább csak megállt előtte. Az öregasszony réveteg tekintete lassan fókuszot váltott, és a fiát kezdte el nézni, aki lesütött szemmel várt.

– Mama, a kert...

– Mi a baj, kisfiam?

– Pár dolgot el kéne adni. Sok az adósság, nem tudom fizetni a hitelt.

– Tartozol? Kinek?

– A banknak. Ancsa elment, rám maradt az egész ház. Egyedül nem bírom fizetni. Hitel van mindenen – mondta, és letörölte az izzadságot a homlokáról. Egyre magasabban járt a nap, és ontotta magából a meleget. – Egy darabig nem lesz hol lakjak, de azt megoldom.

– És a házad? Mi van azzal a szép házzal, kisfiam?

– Most mondtam, mama.

– Micsodát?

– Nem tetszik érteni? A BANKÉ! – magyarázta kiabálva.

– A te házad?

– Már nem az enyém! – rázta a fejét. – Pénz kellene, de hamar. Anyuka tudna nekem segíteni egyedül – mondta, és maga alá húzott egy széket, hogy az anyjának ne kelljen úgy felnéznie rá. – Tudom, nincs miből, de ha csak pár dolgot sikerülne pénzé tenni... Amire már nincs szüksége anyukának. Itt ez a nagy diófa, a gyökere mindjárt kidönti a járdát, felpúposodott itt is meg ott is – mutatott le a berepedezett, hepehupás betonra. – El tudnánk adni alapanyagok. Egy asztalosnak ez kincset ér. Meg ott van a kert... Úgyse kell az egész, túl nagy, nem lehet bírni egyedül. Vagy az a régi motor...

– A motrot, azt megvették – mondta az anyja, és a garázs felé mutatott. A szélesre tárt ajtón túli rendetlen félhomályban csak sejteni lehetett a ponyvával letakart motor körvonalait.

– Kicsoda? – pattant fel a helyéről a férfi, és az ingujját feljebb gyűrte a karján.

– A szomszéd. Rákérdezett, mondom, nekünk mán úgyse kell. Fizet is érte.

– Azt gondolom, az isten verje meg! – rázta a fejét dühödtén a férfi. – Anyuka ilyet ne csináljon még egyszer! Nekem kell az a motor!

– Nem tudtam, fiam.

– Akkor meg kell kérdezni! Azér' van a telefon, azér' köttettem be! – mutatta a halántékához emelve az öklét. Aztán fúj-

tatott egy nagyot. Előszedte a gyűrött dobozt a zsebéből, és rágyújtott egy újabb cigarettára.

– Annyit bagózol... – sópánkodott az öregasszony.

– Most ne, anyuka! – felelte a fia. Mélyeket slukkolt, és az orrán eregette ki a füstöt. Ahogy a tüdeje megtelt, kezdett lenyugodni.

– Mama... – kezdte újra. – Valaki jönni fog, hogy kivágja a diófát. Reggel fog jönni, megbeszélem vele.

A néni nem mondott semmit, a legyeket hajtotta el az asztalról meg a karjáról.

– De muszáj lesz mást is pénzzé tenni – mondta a férfi, és elnézett a kerítés fölött. – A kertet felveri a gaz.

– Szép az a kert.

– Szép, de minek? Egy sarkot itt a tyúkszín mellett meghagyunk, ahol a mama kertészkedhet. Na?

– Elviszed a lábam alól a földet! – mondta az anyja panaszos hangon.

– Nem én, a BANK! – vágta rá ingerülten a férfi, és kiköpött. Valami volt a levegőben, amitől kapart a torka és krahácsolt, beszívta a levegőt, és máris kezdődött. Hiába csinált bármit, nem akart elmúlni, rosszabb volt, mint a kátrány, rosszabb, mint a permetszer szűrős szaga. Erre készülni sem lehetett.

Hirtelen feltámadt a szél, a diófa levelei megzöldültek a magasban, a lombkorona hullámszerűen kezdett, majd szép lassan ismét mozdulatlanra dermedt. A férfi egyre erősebb feszülést érzett az ágyékánál. A cigarettáját elnyomta egy ócska konzervdoboz tetején, majd elindult, megkerülte a nyári konyhát, és beállt az ereszcsontra alá vizelni. Tőle pár méterre volt a kutya elföldelve, még látta a nyomát. A föld besüppedt, a görgyöket simára koptatta az eső, de így is látszott.

Mikor végzett, az esővízes hordóban mosta meg a kezét – mélyre kellett hajolnia, már alig volt benne víz.

Lassan a kerítéshez sétált, ami a kertet elválasztotta a szomszédától. Az egyik betonoszlopnak támaszkodva megállt, és átkiabált. A szomszéd kutyái ugatva és csaholva rohantak elő. Kaparták a deszkát, próbáltak felugrálni, de csak az orrukat tudták kidugni. Néhány perc múlva a szomszéd is felbukkant. A férfi intett neki, mire a másik elcsitította a kutyákat. Azt a területet gondosan művelték, a növények mértani rendben sorakoztak a földben, az egész telek hosszan elnyúlt, távolba vezett a vége.

– Az MZ nem eladó! – szólt rá a férfi, mikor amaz közelebb ért.

– Neked is jó napot, szomszéd!

– Az a motor az enyém.

– Hát, pedig már tettem rá ajánlatot...

– De nem nekem.

– ...anyád pedig elfogadta.

– Az engem nem érdekel. Mennyit akartál adni?

– Már hogy mennyiért vettem meg? – kérdezte a másik vigyorogva.

– Le van papírozva? Akkor meg? Mennyivel akartad rászedni anyámat?

– Rászedni? Én segíték neki, mikor te nem vagy itt!

– Elboldogulunk mi nélküled is! – legyintett a másik.

– Tényleg?

– Tényleg.

– Akkor mit akarsz?

– Hogy megmondd, mennyit adtál volna a motorért.

– Az attól függ.

– Mitől?

– Hogy mennyiért számítjuk fel a munkámat.

– A kertet én rotáltam be, én permeteztem.

– És szerinted az udvaron a füvet ki nyírta le? Azt hitted, magától lett ekkora?

A férfi elfordította a fejét, de onnan, ahol állt, az udvarból szinte semmit nem látott.

- Megnézheted, ha nem hiszel nekem.
- És gondolom, csak a jó szándék vezérelt...
- Rákérdeztem a motorra. Azt mondta, hogy majd ledolgozom.

- Vagyis ingyen gondoltad.
- Az én időm tán nem pénz? - kérdezte a szomszéd.
- Az attól függ. Fizettek érte?
- Nem, de ideje lenne.
- Sok szerencsét.
- Biztosan így akarod intézni?
- Na, szevasz! - mondta a férfi, és elindult vissza a házhoz.
- Menjél nyugodtan! - szólt utána a szomszéd. - Anyád meg egyedül fog összeesni az udvaron! Nem lesz mindig, aki bevigye az ügyeletre...

A férfi erre megállt, lassan megfordult.

- Azt nem kifizettem? - kérdezte ingerülten.
- Ki. A benzint - felelte a szomszéd, majd lehalkította a hangját, úgy folytatta. - Nem fogok itt rohangálni, mint egy barom, ha megint baja lesz az öreglánynak. Nem az én gondom. Elég nekem a saját családom.

A másik nem válaszolt rögtön, ami a szájára jött volna, azt inkább elharapta. Közelebb ment a kerítéshez, és egy olyan mozdulatot tett, mintha át akarná karolni az egész telket.

- Itt ez a föld. Vagy hetven éve a miénk. Nem egy nagybirtok, de ha jól gazdálkodik az ember, meghálálja. Te is láttad, mekkora krumplikat szedtünk ki tavaly nyáron, és az idei se lesz különb. A természettel itt sosincs gond...

- Csak?
- Igazad van, nem tudok mindig anyám mellett lenni - mondta tünődve a férfi. A cipője orrával arrébb rúgott egy

göröngyöt, és felnézett. – Meggyőzhetem, hogy mondjon le a földről... De csak ha rendes pénzt kap cserébe. Rendeset, világos? Bagóért nem adom.

A másik bólintott.

– És akkor azzal együtt a motort is elrendezzük. Na, mit mondasz?

A szomszéd az állat vakargatva végigmérte a telket, közben odanyomta magát a kerítéshez.

– Meglátom – mondta egykedvűen. A férfi erre bólintott. Már épp indult volna, amikor eszébe jutott valami. Előkotorta a cigarettásdobozt a zsebéből, és kivette az utolsó szálát. Egy széles mozdulattal odanyújtotta a szomszédnak.

– Megkínálhatlak? Magam sodortam, nagyon jó kis dohányból van.

A másik hezitált, de csak egy pillanatig. A férfi rögtön nyújtotta a tüzet is hozzá, a drótkerítés fölött átnyúlva gyújtotta meg a szálát.

*

Az anyja már a nyári konyha oldalánál várta, mikor újból megjelent. Az öregasszony egy botra támaszkodott.

– Semmi baj, anyuka, jövök már! – kiáltotta. – Minek teccik járkálni? Elbotlik valamiben, aztán megint megnézheti magát! – folytatta bosszúsan, és nyújtotta a karját, hogy arra támaszkodjon, de az anyja elhessegette.

Lassan visszamentek a verandához. Ott a férfi közelebb húzta a hokedlit az anyjának. Egészen a falhoz kellett tennie, mert az árnyék már majdnem eltűnt a fejük fölül.

Miután az anyja lehuppant, szaporán kapkodta a levegőt. A férfi megállt mellette. Az asztalon egy pohár hevert, benne valamilyen áttetsző, halványsárga ital.

– Hozzak valamit, anyuka? Vízet? Gyógyszert?

A nénike a fejét rázta. A zihálása addigra csillapodott, a légzése kezdett helyreállni.

- Mama, régen sokat termett ez a föld? - kérdezte a férfi hosszas tűnődés után.

- Terem az még most is.

- Gyomot - morogta a férfi. - Emlékszem, régen mennyit dolgoztunk rajta...

- Régen még nem voltál rest dolgozni.

A férfi szólásra nyitotta a száját, de végül inkább nem mondott semmit.

- Arra viszont nem emlékszem, hogy termett-e rendesen. Úgy kérдем, hogy minket kiszolgált ez a föld? Adott eleget?

- Mikor nagyapád elkezdte, csak ez a kiskert volt, mégse kellett piacra járni, pedig többen vótunk.

- Űhüm. Az lehet. Az bizony meglehet.

Az anyja felvett a földről egy tollseprűt, és azzal kezdte el legyezni magát. A férfi nézte egy darabig, aztán átvette tőle, és ő legyezte. Néha az asztalra is legyintett egyet-egyed, ha a legyek belemásztak a pohárba.

- Mikor jön ide Misike? - kérdezte az öregasszony.

- Nem tudom, mama.

- Nem szereti a nagymamáját?

- De. A Misike nagyon szereti a nagymamáját.

Még néhányat legyezett, aztán a seprűt visszaadta az anyjának.

- Mama, ideje indulnom.

- Persze, kisfiam - tárta ki a karját a nénike.

- Várjon, jövök - mondta a férfi, majd lehajolt hozzá, és felsegítette. - Így!

A kapu előtt biciklisek haladtak el, az egyikük kormányán egy kapa volt átvetve. Integettek. A férfi nem ismerte őket, az anyja a kezével szemellenzöt formált, úgy nézett utánuk. Végül a férfi intett helyette.

– Kik vótak?

– Biztos szomszédok.

A férfi közelebb hajolt, és megcsókolta az anyját.

– Jövő héten jövök megint. Ne tessék kulcsra zárni – mondta, majd hozzátette: – Csak kéne egy kutya anyukának...

Az öregasszony nem mondott semmit, de a tekintete szomorúbbnak tűnt.

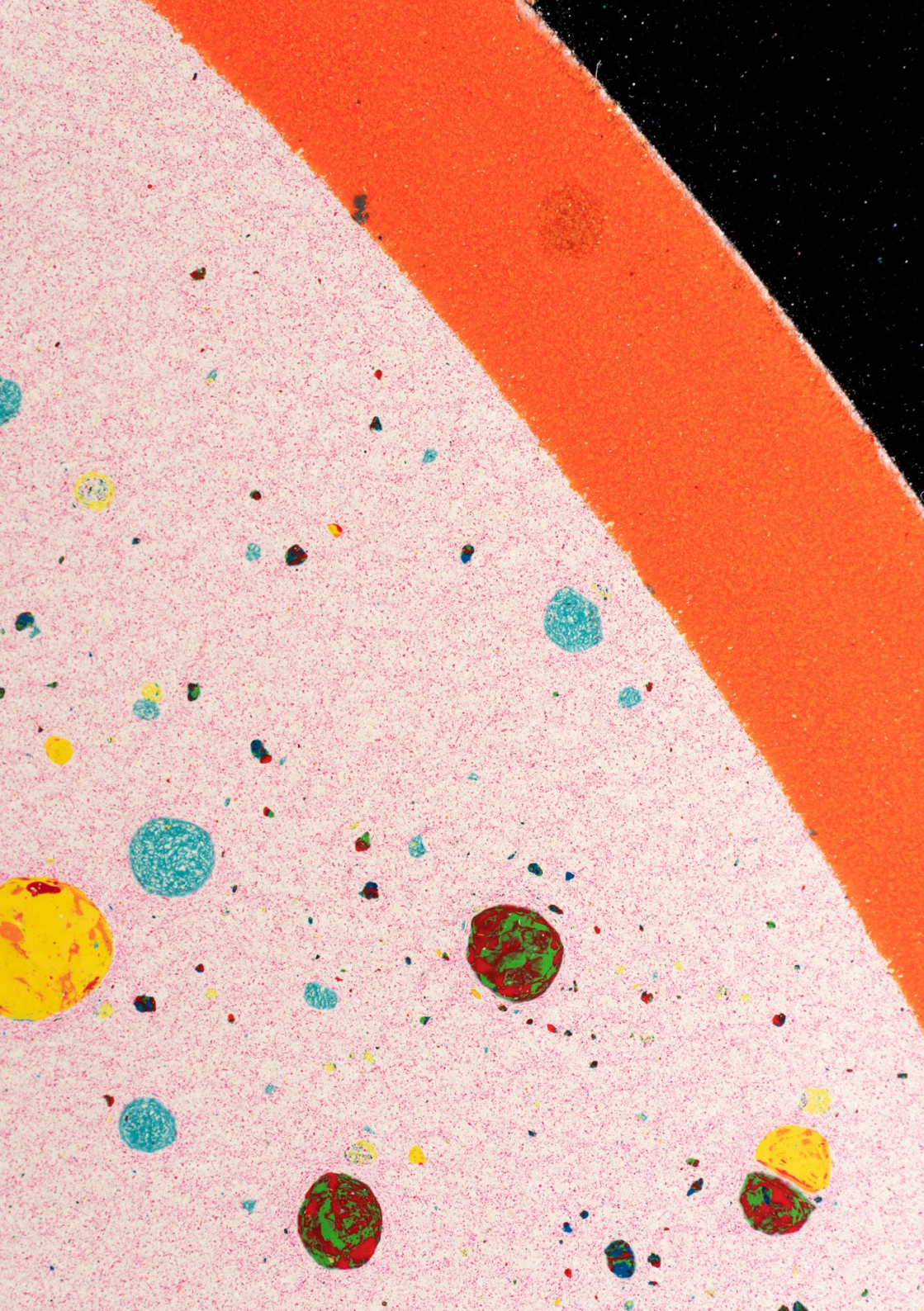
– A nagykapu legyen nyitva. Ha jönnének a fáért – mondta a férfi.

Az anyja bólintott.

– Szervusz, fiam – köszönt el tőle, és elindult. A férfi látta, ahogy kinyitja a szúnyoghálós ajtót, majd eltűnik mögötte, de még azután is hosszan nézett utána, a házra, a kertre és a diófára, amely az udvar fölött szétterült, mint valami óriás. Sokáig állt ott, és nézte a lassan pergő leveleket. A szél időnként felátamadt, néhány levél aláhullott olyankor. Egyesével, ringatózva értek le és állapotok meg a nyári konyha előtti homokon.

A diólevél mérgező, elrontja a földet – jutottak eszébe az apja szavai. Össze kéne gereblyézni. Talán majd legközelebb – gondolta, mielőtt beszállt a kocsiba, és óvatosan, az út szélén játszadozó gyerekeket kerülgetve elindult hazafelé.

Izsó Zita

Süllyedés

Nem érted, miért tettétek meg ezt a hosszú utat,
amikor sejthetted, hogy vihar lesz,
úgysem tudtok fürdeni.

Arra gondolsz,
hogya a legészszerűbb talán az lenne,
ha megmondanád neki,
hogya ilyen időben jobb lenne hazamenni.

De végül csak kinyitod a nyaralót,
és még mindig nem érted,
mi ez az egész,
és miért vagytok itt.

Azzal magyarázod, hogya fáradt vagy.
Napok óta nem alszol
azoknak az állatoknak a hangjától,
amik úgysem hallgatnának a nevükre,
akárhányszor is adnál újat nekik.

Közös vizek

Mielőtt útnak indult, két órán át mosta az autót,
te pedig egy mélytengeri felvételt néztél
ugyanennyi ideig,
hátha segít kitisztítani a fejedet.

Mikor kimész, nem érted,
miért vizes odakint minden,
ha nem is esett.

A pohár vízre gondolsz, amit majdnem a földhöz vágott.
Régóta van a konyhában, ideje kiönteni.

És tudod, hogy most még egyedül vagy,
de holnaptól úgy örülsz majd magadnak,
mint egy rég nem látott ismerősnek,
aki mindennap szembejön veled az utcán,
és most végre tudsz neki köszönni,
mert végre eszedbe jutott a neve.

Kristóf Gábor
Bebírók, 2020
(Balaton Golf Club, Balatonudvari)

Horváth Florencia

Török, mintha biztos

„A gondolatra is azt mondják, kering –
mi körül lélegzem én?
Hogyan léphetné át a határt, aki maga a határ...”
(Peer Krisztián)

Mintha biztosan jó lehetne, úgy kezdem, és
nem hiszem el, hogy körém épül. Tenger vagyok, a tengernek
nincsenk határai, a horizontnál akárha vége lenne, török,
de mindenki tudja, hullámzik tovább. Ha kívülről érkeznek,
belesétálhatnak, de évekket ezelőtt egyé váltam vele,
súlyomtól különben is összeroppannának a halgerincek,
és a bűvárok szétpukkadnának a hirtelen nyomás alatt,
hullámok kényszerülnének partra, ahogy beljebb és
beljebb haladnék.

A mélyben virágoskert, a korallzátony néhány kilométernyi
kozmosz, tele élettal, irigylem minden percét. Az apállyal
együtt töltött idő után próbálom felfejteni lagúnáim titkát,
próbálom tudatosítani, hogy víznek lenni a kiválasztottság
maga. Megjön a bátorságom nedvesíteni, tapadóssá tenni
a homokszemeket, nyugodtan belekeveredhetek ezentúl
a masszába, hiszen hiába minden, rajtam nem csillanhat
meg a napfény többé ugyanúgy.

Pege Ibolya

egyet neki

ráírtam hogy átjön-e
nem volt öt perc és itt
mint a dzsinn olyan vagyok
mondja
talán kívánhatok hármat
a másodikat neki adnám

mert hozott magával dolgokat
jókedvet és szorongást
kin múlik hogy sikerül-e
a lámpáson kívül hagyni

egy nevelőapa szavait
ha azok
rózsát növesztenek
a szíven

harmincon túl az
igyekezet
megérteni mit miért
fél életen át
a család érdekében
hallgatni
aztán az ép ész érdekében
beszélni róla

vasárnapi vacsorákon
amikor leszáll
a vér a gyomorba
és megcsömörlik
egy gyerekkor
a félrenyelt mondatok
a legfontosabbak

de ha elnémulnak
a szemtanúk
jobb inkább
szellemként elvegyülni
és remélni
valaki neki is kíván
én megteszem

legyél szabad

út a dobozban

fejedben led izzók
akkor villognak ha vihar közeleg

amikor a nyári növényeket
behozni szokás

kezet mosol a megtisztulás előtt
hogy makulátlanul fekhess le

mániád lett a igazság
vagyis annak a hiánya

nem tudsz teljesen elszakadni
mint a legerősebb damil

ami megnyúlik jócskán
de a karkötő egyben marad

hát így várod az első
napfényszőnyeget a szoba közepén

és azt akarod ne múljon el
mint egy képeslap Malagáról

tele vagy reménnyel
hogyan létezik egy jobb

de az álmok a Fodor utcából nyílnak
és megtorpannak az emlékek előtt

hány olyan fiú nem szabad
hogyan rád nézzen

mert hetekre beborul és jön a vihar

macskaszörgombócot kéne
lenyomni mindenki torkán

akit ugyanúgy hívnak
ez is csak egy mániád

azt akarom hogy múltjon el
táncoljunk a tetőn

mezítláb és piszkosan
ne bánjuk hogy esik

a mocskos pesti eső
csak a zenét figyeljük

akkor is ha csend van
és azt akarom még mondani

hogyan segítek lekapcsolni a ledeket
mert aki nyarat teremt a fagyban is

az nem élhet ékköves
fekete-arany dobozban

kell hogy legyen út ami kifelé vezet
oda ahol örök a negyven fok

Bali Péter

Nyugat

A „Keskeny” Károly haverommal épp Tekintetes Úr-koncertre tartottunk, nem, nem akkor még Gecizők volt, kilencvenötben lettek Tekintetes Úr, ez még az előtt volt, talán kilencvenkettőben történt ez? Nem tudom már, mindenesetre, maradjunk annyiban, hogy a mélyen tisztelt Pozsonyi Ádám Úr, akkoriban persze még Bucó volt, mindenkinek csak Bucó, egyébként, ha tudni akarod, Karesznak semmi köze nem volt Bucó karakteréhez, pusztán a baráti körünkben már volt egy másik Károly, aki ezek után lett az „Eredeti” Károly, a jelenlegi tettestársam pedig, kétnégy méteres magassága és hetven kilója okán, nyurga legényként valóban keskeny egy úr volt, persze lehetett volna „Sovány” vagy „Vékony” is, de ha mindenhol megnézed, valójában „Keskeny”, szóval „Keskeny” Károly haverommal tartottunk Tekintetes Úr- – vagy Gecizők-? – koncertre, hova máshova, mint a Golgota utcai Lyukba, a Fekete Lyuk, tudod, ismered, legendás helyszín a pesti éjszakai, ándergánd életben, QSS, CPg, Tizedes, a kibaszott VHK, meg ilyen alternatív hülyeségek is, mint URH, meg Bizottság, meg a Tudósok, azokat biztos vágod, akkor még a Badadadával nyomták, tudod, Szilveszter Gesztivel, Apa kocsit hajt, A halál kamionja. Mindegy. Fellépett ott egyáltalán a CPg? Ott volt a csirkés koncertjük? Vagy az máshol volt? Addigra tán már Pálinkás Robi is visszamehetett Szegedre? Összefolyik nagyon már az egész. Ilyen ez a háromszáz forintos bor, persze akkoriban még olcsóbb volt, de ugyanolyan megbízhatóan szar.

Mi mind ilyen tisztességes, konzervatív punkok voltunk. Hogy mit is jelent ez? Munka és suli helyett vedeltük a kannás bort, ragasztó is előkerült, és fogyott a mezítlás Symphonia. Pont ugyanígy, mikor „Keskeny” Károly haverommal a Lyukba,

vagy akkor még Yukba, így, ipszilonnal? De azért persze nem siettük el, hiszen nem érdekelt minket az előzenekar, ha volt is, hanem csak a Pozsonyi úr és pereputtya koncertje. Ekkor már nagyban írta a Genyó Szívó Disztrolyt. Ismered? Röviden mindenkinek a kurva anyját polgár-, és punkpukkasztásból, nem volt egy rossz fanzine, csak sajnos rövid életű volt. Mondjuk azért látszott rajta, hogy *amateur* munka, csak így francziásan, mert Clemenceau mégiscsak izmosabb, mint én. És ez biztos, mert a sok piától csak hízok, mint egy disznó, aki az új moslékot dicséri, szomjas orrom szívta akkoriban a modern eszmék bűzét, bár akkor még talán illata volt, nem gondoltuk, hogy a rendszerváltás tönkreteszi a magyar punkot, ami mondjuk a kibaszott, haldokló nyugaton mindenkinek furcsa volt, hogy antikommunisták vagyunk.

„Keskeny” Károly haverommal miről is beszélünk volna természetesen, mint a női, az állítólagosan gyengébbik nemről. A Rozi, a Julcsa és még ki tudja, hány nevek szálltak a részemről, hol lódítva, hol ferdítve, hol igazat mondva, míg az ő részéről ugyanaz a név ismétlődött, csak mindig mást rejtett. Bele volt bolondulva a Nórákba, ezekbe az édes, kicsit szajhás Nórákba. Hajjaj, a buszutas szerelembe esések, a korábban leszállások, most nem kaller miatt, leszólítások, felsülések, sikerek. De jó is volt. Megöregedtünk, valljuk be. Mára már azt se tudom, mi lett vele. Az összes cigarettánk füstbe ment, így hát bementünk egy kis ABC-be, és amíg én a cigiért fizettem, „Keskeny” Károly haverom ellopott pár flakon port. Kilépve megláttunk egy Horn Gyula-plakátot, melyet a szelek, viharok és esők már megviseltek, de valami nagyon hiányzott róla annak ellenére, hogy az obligát Hitler-bajusz rajta volt. Gyorsan rajzoltunk is rá egy ördögsvart.

Lassan, egyre részegebben eljutottunk végül a Lyukba, és a beugró kipengetése után megmaradt utolsó forintjainkból tisztességes VBK-t vásároltunk. Már a Bucóék épp próbáltak,

borzalmasan fülsértő, ha halk lett volna, akkor is idegesítő hangok jutottak a fülünkbe. Végül mindennel elkészültek, és Pozsonyi Úr, mint aki vagy a zenei élet legnagyobb – mai kifejezéssel élve – trollja, vagy mint aki megbolondult, belesüvöltötte a mikrofonba, hogy: *Vesszen a haladás! Vesszen a modernség! Vesszen a Nyugat!* – hiszen akkoriban pont ezek voltak a divatos moslékok, szóval sokaknak baszhatta a csőrét. Egyvalakinek mindenképp fájhatott, hiszen egy fakó, beteges külsejű és kibaszott ronda főszer mászott fel a színpadra, és ököllel úgy pofán csapta Bucót, hogy nemcsak hogy elesett, de beszakadt alatta a színpad, és beszorult a résbe. Ha jól emlékszem, a Herczeg Péter „Hetedik” próbálta sikertelenül kiráncigálni. Az öreg magához ragadta a mikrofont, és arról kezdett beszélni, hogy ő Gógnak és Magógnak a fia, de minket nem érdekelt a családfája, és csúnyán kifütyültük.

A mai napig sem tudjuk, hogy ki a fasz volt. Azóta se láttuk a pesti éjszakában, pedig a Bucót hányszor láttuk még, hányszor kószáltunk, hányszor üvöltöztünk, hányszor énekeltünk, hányszor futottunk a rendőrök és az ellenőrök elől.

Nagy Tímea

Fényviszonyok (I)

Ismeretlen felnőttek kiabálnak
a fényképekről, felszakadt szájak,
elmosódott tekintetek. A szavak réseiben
rozsdá és havas eső, a zománcos edények
a kredencen, mint az egymás felé köpött
szitokszavak. A temetők suttogást tettetnek,
a perzsaszőnyegre lassan hullanak
az ámenek. A rádióban valaki
a csiszolópapírok szemcsefinomságáról beszél,
melyik a legmegfelelőbb darab a régi festék-
vagy lakkréteg eltávolításához, a szálirányok
miért fontosak. Odakinn az ágak
egymást próbálják. Örökzöld, félörökzöld,
és lombhullató emberek váltják egymást.
De mindenki egyformán torpan meg,
amikor a virágok sorsáról kell dönteni.

Fényviszonyok (II)

Majdnem ősz, kártyák helyett valaki
küszöböket oszt, és a kezek
hidegek maradnak. Máshol kell
a tüzet keresni, kiszívni az esőből
a lassú mérgeket. Nincs kiválasztódás.
Elomlanak a porladt betűk, csak remélhetjük,
hogy valaki felemel a földről, és levágja
a fülbevalónkba akadt takaró rojtjait.
Ha idősek leszünk, szájára veszi a nevünk.
Nem a levél, csak az oldal ért véget,
a törésvonalakat nem látogatja senki.
Mégis kinek lenne kedve megnézni
egy földrengés után,
hogy hol söpörték a világot a szőnyeg alá.
Csak annak a fekete ruhás nőnek
a fényképről, aki beékeli magát
a két tektonikus lemez közé. A magasból olyan,
mint egy napraforgó egy felperzselt réten.
Vagy mint a kisgyerek, aki azt hiszi,
a szülei büntetésből nem mentek érte
az iskolába.

Kristóf Gábor
„Cut the balls!”, 2020
(Kövágóórs)
diapozitív

Daniele De Serto

Egy szép sebhely

Egyszer Ivan azt mondta, némi bosszúsággal a hangjában, hogy minden halott egyforma, és jó lesz, ha ezt mihamarabb felfogom. Hogy ezt közölje, lehívott a garázsba, ahol egy csomó időt töltött kipufogók és karburátorok bütykölésével a barátaik társaságában. Megkérdeztem, mit akar ezzel mondani.

– Ne várd, hogy Leo továbbra is megvédjen fentről, senki nem ruházta fel különleges hatalommal. Valószínűleg nincs is olyan, hogy fent. Ideje, hogy magad oldd meg a problémáidat.

Ez pontosan egy évvel Leo, a bátyánk halála után történt. Ivan az utóbbi időben azt a célt tűzte ki maga elé, hogy kemény nevelő leckéket adjon nekem, és távol tartson a saját ügyeitől. Négy évvel volt idősebb nálam, és Leo haláláig ő volt a középső testvér.

Megrántottam a vállamat, és elmentem. *Baszd meg, drága Ivan, gondoltam, nem tudom, hol van Leo, és hogy ugyanolyan-e, mint mások, de szeretném továbbra is hinni, hogy megvéd engem.*

Ekkoriban egy Nicolas nevű szomszédunkkal barátkoztam. Hosszú hajú gördeszkás volt, a szülei nagyon idősek. Igazából még sosem láttam gördeszkázni, csak mindig ilyen feliratú pólokat hordott, bár gyanítottam, hogy még soha nem próbálta. Nyáron elnéptelenedett a város, mi meg egész nap a kerületben lógtunk. Csak akkor mentünk haza, amikor már besötétedett, és a denevérek olyan alacsonyan röpdöstek, hogy elgondolkodtál a meséken, amelyek szerint a hajadba kapaszkodnak meg ilyenek.

– A fejre pisilnek – állította legutóbb Nicolas, amikor Ivan megengedte, hogy a barátaival legyünk a garázsban. – Vannak, akik megkopaszodtak tőle.

Mindenki nevetésben tört ki, kivéve a bátyámat, aki kurta biccentéssel jelezte, hogy húzzuk el a csíkot.

Az én szüleim nem voltak idősek, mint Nicolaséi, de még mindig depressziósak és zavartak voltak Leo halála miatt, és nem sokat törődtek velem. Csak néhány homályos tanácsra futotta tőlük.

Kora nyáron Nicolas és én egy kevés apróért szert tettünk egy biciklire egy nagybácsijától, használtcikk-kereskedő. Egy régi, fehér Peugeot Helium volt, olyan összecsukható.

– Még jól muzsikál – biztosított felőle a nagybácsi. Valójában egy ócskavas volt. Mindig ketten mentünk vele, váltogatva ültünk a kormánynál.

Egy este, miközben az üzletek leeresztett redőnyei mentén kerekeztünk, üldözőbe vett egy másik bicikliző fiúpáros. Az ellenkező irányból jöttek, és amint észrevettek, rögtön célba vettek. A fiú, aki hátul állt, egy nagy ugrással leszállt, a másik meg keresztben leparkolt, eltorlaszolva előlünk az utat. Nicolasnak muszáj volt megállnia.

– Nem mentek tovább – jelentette ki a kormánynál ülő. Éles kacajt hallatott. A bőre le volt barnulva, nem úgy, mint a miénk. A másik egy nyalókát szopogatott. Úgy néztek ki, mint akik az északra fekvő panelházakban laknak.

– És ki mondja? – vágott vissza Nicolas.

– Én mondom – válaszolta a leburnult fiú. – Vissza kell fordulnotok!

– Azt ugyan nem hiszem.

– Csak egy mehet át. Ő gyalog visszafordul – bökött rám az állával, le sem véve kezét a kormányról.

– Mit szólsz ehhez, libafos? – kérdezte, egyértelműen a pólóm színére célozva.

– Azt, hogy leburnult az agyad – feleltem.

A látszat ellenére nem tűnt úgy, hogy igazi gyűlölet van közöttünk. Inkább valamiféle izgalom tekergőzött a kihívás örö-

mére. Minél tovább húzzuk az időt, annál később kell visszatérni az unalmas körbe-körbe biciklizéshez.

A nyalókás fiú továbbra sem szólalt meg, ellenben elkezdte lecsavarni a csengőnket. Miközben meglazította, Nicolast fixírozta kimért közönnyel. Most már komolynak tűnt a dolog.

Addig fogja csinálni, amíg a csengő le nem esik a földre? Hogy fog reagálni Nicolas? Az előbbi válaszból úgy látszott, állom a sarat, de ha elkezdenek verekedni, mit csinállok? Közbeavatkozom? Talán egyszerűen elájulok. Történt már ilyesmi.

- Versenyezzünk - mondta a leburnult fiú, - hogy ki ér előbb a parkba. Van hozzá merszetek?

A nyalókás fiú abbahagyta a csengő babrálását, és felült a biciklire a társa mögé.

- Még szép! - válaszolta Nicolas.

- Aki veszít, az egy darab szar - szólt a leburnult fiú, és már tekert is.

Nicolas nem is hagyott időt, hogy jól elhelyezkedjek, már nyomta is a pedált. Néhány méter után a biciklik az út két szélén imbolyogtak jobbra-balra. Egy csomó kereszteződésen átszáguldottunk, figyelmen kívül hagyva a közlekedési táblákat. Engem vadul megdobott a bicaj minden lyuknál. Mit sem törődve a kockázattal, Nicolas csak arra gondolt, hogy a lehető legtöbbet hozza ki magából, hogy ne szenvedjünk vereséget.

Az első fordulónál a többiek egy épületállványhoz ijesztően közel kanyarodtak be, súrolva azt, mire mi kihasználtuk a helyzetet, és a járdáról egyenesen rátértünk az ő útvonalukra. Most viszont már a nyakunkon voltak, rémisztően, akár az éhes ragadozók. A napnyugta első vörös sugarai átítették a levegőt. Elképzelttem, ahogy Leo minket néz. Elmerülve ebben a víz alatti fényben, úgy nézhettünk ki, mint a repülő nyílhalak. A véghajtásban az ellenfeleink mellénk kerültek.

A leburnult fiú kinyúlt, hogy elérje a jobb oldali fékünket. Hátral a nyalókás fiú dühödt összpontosítással szopta a cukrot.

Nagyon közel jártunk egymáshoz. Próbáltam eltávolodni tőlük, meglökte a lábammal a kereküket, de ez rosszul sült el. Nem tudom megmondani, hova került a lábam, de valahogy a kül-
lők és a villa közé, és valami kegyetlenül belevágott a bokám-
ba. Ordítva húztam vissza a lábam. Nicolas lenyomta a féket,
mire a kerekék fülsértően csikordultak meg az aszfalton. Leug-
rottam a bicajról, és a szökőkúthoz vágattam, a nyomomban
Nicolassal. Ellenfeleink gúnyolódása nem késlekedett követ-
ni minket. A nyalókás fiú, aki mind ez ideig egy szót se szólt,
leszállt a bicikliről, és éljenzésben tört ki. A másik diadalmas
üdvörléssel nyilvánította ki a győzelmüket.

A vízszugár alá nyomtam a lábam. Csúnyán vérzett. Olyan vö-
rös és sűrű volt a vérem, mintha nem is lett volna igazi. Ami leg-
inkább aggasztott, az a szüleim reakciója volt. Felkavarja majd
őket, és ezentúl más hangot fognak megütni velem. Ezért jobb,
ha nem tudnak meg semmit.

Röviddel ezután beosontunk Nicolasék házába. A fürdőszo-
bában kimosta a sebemet alkohollal, megvárta, amíg kikárom-
kodom magam, majd megismételte a műveletet. Egy pólyával
körbetekertük a bokám. A bermudám helyett adott egy hosz-
szú szárú nadrágot, hogy elrejtjük a bizonyítékot. A szülei ki
se jöttek a konyhából, ahonnan kiszűrődött a televízió delejező
hangja.

A házból kifelé menet Ivan megállított engem a garáznál.
Azt mondta, semmi okom rá, hogy ilyen buggyos nadrágot
hordjak.

– Térj vissza a földre, kölyök – nógatott. Aztán hagyta, hadd
menjek. Néhány nap múlva legalább fél arasz hosszú sebhe-
lyem lett. Jó volt ilyen duzzadtnak és rózsaszínek látni, már
gyógyulófélben volt. Büszkén nézegettem, és arra gondoltam,
ez Leo műve. Elképzelttem, ahogy láthatatlanul végighúzza az
ujját a seben, művészien begyógyítva. Mindent jóra fordított,
ahogy szokta. Látott az emlékezetes vereségek idején. Felme-

rülő vészhelyzetek és megoldások közepette, napsütéses, bizonytalan, lassan vánszorgó délutánokon. Látott boldognak. És lepecsételte. Még hogy a halottak egyformák, gondoltam.

(Fordította: Sokcevits Judit Ráhel)

Molnár Dávid

Verőfényben

Nézz ide, lankás tájak hullámoznak mocsokrészegen,
és egy folyómeder kiszárad, hogy röhögő szájja változzon,
ezért fanyalodnak a szomjas darazsak a nyitott sebekre.
Most lenne még időnk egymás fejét tenyerünkbe fogni.
Lassan a kezünk úgy ökölbe szorul, hogy reményünk
se lesz majd kinyitni többet.

Nem tudom, ki lesz az
(jobb híján arkangyalnak képzelem),
aki belefúj sípjába, mint egy szerencsétlen tornatanár.

De a sípszóra ütni fogjuk egymást.

Ez lesz a feladat. Egy életünk volt
megtanulni: ez elég ok kell legyen.

Vagy vonuljunk el messze innét?

Hihetjük-e, hogy vannak még messzi tájak?

Ha megyünk, félek, utunk nem a magányos
bóklászók szelíd elkóborlása lesz.

Úgy megyünk majd, mint a sáskák,
önmagát üldöző rajként menekülve.

Álmunkban hátunkra vesszük a szikkadt
földutak keréknyomát.

A vágyott erdő föltűnik majd mindenesetre:
sorakozó szilák, bálnaszáj.

Bent faágak gépezet-recsegése,
a csonthéjas termések bombák módjára hullanak.

Júliusi sanzon

Korán kelek.
Ilyenkor olyan élénk vagyok,
mint a kibuggyanó vér,
mint a lobogó pipacsszirom.
És van erőm bezsírozni
a nemzőképes robotok
csapágyait. Fölkészülök
az indulásra. Megnyalatok a nappal
egy konyhakést. Gyerünk. Fölajzom
minden idegszálam,
lőni szeretnék az ártatlanokra.
Kilépek. Most semmi. Most furakszom.
Néha el kell viselnünk a nyakunkra folyton
visszaszálló legyeket, a bokánkhöz
súrlódó patkányokat, míg hatalmas
vitorlákként csöndjeink dagadnak.
Nem fejtem ki, hogy ez miféle tér,
csak keresztülmegyek rajta.
Itt egy kazánba lépek.
Ez a tűz táplálja az örületek örületét.
Ha ez lankadna, milliók kennék
a falra agyvelejüket.
Mindennap főnixmadár vagyok.
Nincsen ebben semmi nagyszerű,
csak elmondtam.
Megérttem azokat,
akik kutyákat mérgeznek,
akik pofozzák a gyerekeiket,
akik éjszakákba nyúlóan

tudják gyűlölni magukat.
Át – fölgráznak rám az árnyak: ilyen
a vonuló dolgok természete –, és itt le.
Nem tudom, miért nyílnak
a hasamon tátogó szájak,
s miért forrnak össze pár perc után.
Nem tudom, mikor jutunk
oda, hogy már nem bírjuk ki egymást.
Csak azt tudom, hogy a tengerben
adásszünet van.

Simon Adri

Laci a hetedik kerületből

Laci a hetedik kerületben élt.
Peres ügyvédként szebb napokat látott,
alapított két vagy három családot,
nem vetette meg a klasszikus zenét.

Eleinte csak pezsgőt és sört ivott.
Menő éttermekbe hordta a nőket,
és tudatában volt a vonzerőnek,
mellyel alkalmasint a nőkre hatott.

Az alkohollal nem volt könnyű dolga,
sőt inkább egyfolytában vesztesre állt,
előttem védelte halálra magát –

tapasztalatból én ezt a részt tudom.
(...) Laci még az utolsó hónapokban
is fűzte a nők fejét a Facebookon.

Spanyolfal

Az idő keskeny résen át halad.
Nem tud többé felkelni az ágyból,
egy pontos kéz időnként alától
valami edényt, pont rá tűz a nap.

Koboldok rejtőznek az ágy alatt.
Tegnap nem tudott enni a láztól,
éjjelente visszafelé számol,
nehezen jön megint a pirkadat.

Fordulna, de merev kő a teste,
több óra, míg a gyógyszer lecsöpög.
Reméli, valaki észrevette

a köré húzott spanyolfal mögött,
hogy az összes altatót beszédte.
Megjött a vihar végre, mennydörög.

G. István László

Fantomkép tavasszal

A műanyag zöld kerti asztalon
egy fehér lavór, egy elemes kisautó
és a mobilom. A lavór is műanyag, ferdén
lefelé hajszáltrepedés fut rajta végig,
nem kell észrevenni. Ha nyáron
teletöltjük, hogy fürödhessen
a fiunk, szivárog belőle a víz,
nyomot hagy a betonteraszon.
Az elemhez a kobaltot Kongóban
bányászta egy négyéves gyerek.
A mobilomhoz is. A benzinhez is,
olajfinomításkor, amivel az autónk
hazajött, amikor megvásároltuk
a játékot és a mobilt. Nyár lesz,
és fürdik a teraszon a fiunk. Kipancsol
a lavórból, a vízcseppekben köröskörül
fényjelek. Tárgyainkon fénylik sok
ismeretlen arca. Engem ezek
érzékenyítenek.

Kristóf Gábor
Continental City Weeds, 2022
(Kiscelli Múzeum, kültéri szoborgyűjtemény)
installáció, változó méretek
(fotó: Neogrády-Kiss Barnabás)

Makrogolf

Interjú Kristóf Gábor képzőművésszel

VERESS DÁNIEL

Tegnap egy golfpályán voltunk Wannsee mellett. Egy hónapja, amikor egyeztettünk erről a találkozásról, rákérdeztem, hogy meg lehet-e nézni majd a műtermed is? Azt válaszoltad, hogy „műterem az nincs, de kimehetünk egy golfpályára”. Mióta olyan magától értődő, hogy odakint is dolgozhatsz?

KRISTÓF GÁBOR

2010 körül jártam életemben először egy ofszet nyomdában, s ez volt az az élmény, ami számomra teljesen kitágította az alkotás korábbi tereit, és nemcsak fizikai értelemben, hanem fejben is. Ekkor fedeztem fel a később *Heidi absztraktjai* címre keresztelt sorozat első darabjait, egy leselejtezett mellékterméket, azaz talált tárgyat: az ofszet nyomdai gumiköpenyt. Ez egyébként egy hengerre rácsatolt, gumis felületű, körülbelül három milliméter vastag, komplex anyag, amit időközönként – több százezer nyomtatás

után, vagy ha megsérül – cserélnek. Heidi (a jelenség fiktív szerzője) lett életem egyik nagy szerelme, és minden megváltozott. Például az alkotófolyamat nagy része ezután kihelyeződött külső helyszínekre.

Az ofszet nyomdákban szerzett élmények után elkezdtem szisztematikusan megismerni hasonló, standardizáción alapuló ipari technológiákat. Eleinte erősen korlátozódott a figyelmem olyan eljárásokra, amelyek színnel, színfelhordással, tehát festéssel függnék össze, s így kezdtem el foglalkozni később a porfestéssel, vagy a más néven színterezésnek nevezett technológiával. Egy üzem, egy eljárás viszont gyakran csak egy munkafázisért felel a kész termékig vezető úton, ezért folyamatosan tárulnak fel előttem új, addig ismeretlen technikák. Például így futottam bele a sorozatgyártásban formára vágott kartonokhoz készült egyedi, nagyon fura, úgynevezett

stancszerszámok világába, ami aztán persze egy újabb sorozatot inspirált.

Rögtön tudtad, hogy innentől kezdve valahol odakint kell keresned a munkáid alapanyagát? Vagy eltelt néhány év az első Heidi-féle gumiköpeny-absztraktok kiállításán, mire ez a felismerés tudatosult benned?

Azt rögtön éreztem, hogy a hagyományos műtermi munka, a művészellátók kínálata már nem elégít ki. Determináló, ismétlődő mintákat követő rendszernek láttam, persze hibásan, de mind-egy, a kreativitásomat ez a felismerés tudta megindítani. És igen, el kellett telni pár évnek, hogy a kavargó érzelmekből és gondolatokból munkamódszer alakuljon ki. Miután elhoztam az első gumiköpenyeket a nyomdából, egyszerűen nem tudtam fel dolgozni, hogy amit találtam, az micsoda. Végül a diplomaprojektem keretében mutattam be a sorozatot 2014-ben.

A golfpálya korántsem ipari jellegű terület. Oda hogyan jutottál el?

A Covid idején minden be volt

zárva, csak sétákat lehetett tenni. Az egyik séta közben futottunk bele egy óriási golfpályába Budán, a Kiscelli Múzeum mellett. Az ipartelepekhez képest elsöre valóban nagyon más helynek tűnik, az én fejemben mégis hasonló élményként csapódott le.

Mihez lehet az ilyen felfedezéseket hasonlítani? Olyan pillanatok ezek, amikor egyszerre vizuális és konceptuális értelemben izgalmas témára, látványra találsz rá?

Igen! A pálya szélén állva ugyan-azt éreztem, mint évekkel korábban a nyomdában: egyszerre vonz és taszít, szédítő, elfutnál, de leblokkolsz, van benne valami fenséges és unheimlich, mondjuk úgy. Számomra az ofszet nyomdák, a szinterező műhelyek és a golfklubok is olyan helyek, ahol a hétköznapjaidat gyökeresen meghatározó dolgok történnek. A nyomtatott termékek több mint 80%-a ma is ofszet nyomással készül, a szinterezés pedig olyan festési eljárás, ami a legtöbb iparilag előállított termék színeit tökéletesen meghatározza. Mint sok minden máséhoz, a szinterezéshez is a RAL Classic nevű, 216

tételes színstandardot használják. Ezzel a 216 színnel festik ki az összes nem-helyet, az összes tömegközlekedési eszközt, fémbútorrt stb. Tehát a nyomdák és a színterelő műhelyek termékei, eredményei mindenki számára ismertek, tudatformálók – vagy inkább tudattalan formálók, ha van ilyen. Nonverbális lingua franca, miközben a háttérében dübörgő, gyártási rendszerrel nem vagyunk tisztában, és így miért is kérdőjeleznénk meg azokat.

A golfpályák világa számomra pont az exkluzivitása miatt hasonló. Egy erősen zárt, sajátos szabályok szerint működő rendszer, s adott esetben ami ott történik, amit golfozás közben megbeszélnek, igazából milliókat érinthet közvetve. Csak hogy tisztázzam, mindenféle ítélet nélkül célozgatok a pusztá tényre, hogy nem ritka, ha politikusok, üzletemberek vagy más fontos társadalmi szereplők golfoznak.

Mindhárom említett rendszerre igaz, hogy óriási történetük van, folyamatosan fejlődnek, s a működtetőik általában mindent ki- gyomlálnak a szisztémából, ami nem szolgálja az aktuális cél legrö-

videbb úton való elérését. Minden más lényegtelen – a golf esetében meg gyakorlatilag körülbelül ennyi a játékszabály is...

Azt mondtad az előbb, hogy a szóban forgó rendszerekben van valami unheimlich. Ez abban áll, hogy ismeretlen módon befolyásolják az életünket?

Pontosan! Nyilván legnagyobb részben a virtuális terek határozzák meg a korunk, de az analóg szerintem észrevétlenebbül szövi át az életünk. És találkozni velük, belelátni ebbe az egészbe kicsit olyan, mint a *Stalker* határátlépés-élménye.

Hogy látod most, hogy már aludhattál rá egyet, érdemes volt tegnap kimenni Wannseeba?

Mindig megéri, annak ellenére, hogy nehéz megjósolni, mi fog történni. Ha csak úgy besétálsz, akkor egy idő után a személyzet fel fog bukkanni, és meg fogják kérdezni, hogy mit keresel ott. Ez teljesen érthető. Aztán vagy elküldenek, vagy megbeszélhetsz velük egy időpontot, amikor viszsza- szalátogathatsz, vagy a legjobb eshetőség szerint – mint ahogy

tegnap is történt – egy ott dolgozó felszed a cartjával, s ha szerencséd van, mielőtt diplomatikusan a kapuhoz kísér, körbevisz a pályarendszeren. Ezek az interakciók mindig nagyon izgalmasak, s a hölgy, aki tegnap lekapcsolt minket, zseniális volt! Mindenre választott, mindent megmutatott, de sietősen... érződött rajta, hogy nagyon szeretné, ha minél hamarabb eltűnnénk.

Persze az is hozzátartozik az élményhez, hogy ez volt az egyik legnagyobb golfpálya, ahova eddig bejutottam. Egy standard golfpályarendszer 18 lyukból áll, a wannseei viszont összesen 27-ből; összehasonlításképpen: a kiscelli például 9-ből. Mint kiderült, 1945 után az amerikai hadsereg használta a pálya 18 lyukas részét, és a németeknek maradt 9 lyuk. Ennek a patkó alakú alaprajznak pedig ott van a közepén egy laboratórium, amiről a hölgy is csak annyit mondott, hogy valami gyógyszergyárhoz köthető, de azt már nem tudja, hogy állami vagy magánkézben van. Aztán a helyi galerista a Wannsee Contemporaryban már olyan pletykákról mesélt, hogy kísérleti reaktor

működik ott. Ahogy Berlinben mindenhol, úgy ezen a golfpályán is eszméletlenül rétegződnek egymásra a közelmúlt nyomai, s itt kifejezetten *Stranger Things*-es hangulatban.

Talán a golf az a sport, amit a legtöbben ismernek úgy a magyarok közül, hogy közben soha nem próbálták ki, de valószínűleg még egy versenyközvetítést sem néztek végig.

Igen, s emiatt is hat valószínűleg olyan furán. Nincs kapcsolat, csak a felszín. Ez igaz a többi engem érdeklő területre is: egyszerűen így tájidegen a golfpályák tája, a RAL-szín elidegenítő, s az embert helyettesítő gép megösztönösen félelmetes, nem? És amikor ilyen helyeken járok – legyen az akár egy ofszet nyomda, akár a Golf and County Club Wannsee vagy a porfestőüzem, ahol a standard színpalettát használják –, mindig az jár a fejemben, hogy mi lett volna, ha a történelem adott pillanatában, amikor egy szabályt vagy eljárást elfogadtak, máshogy döntenek. Mert benne van a lehetőség, hogy a RAL-skála meghatározott kékje

más lett volna. Vagy ha a golf szabályai csak egy picit eltérők lennének, akkor valószínűleg más lenne az egésznek a vizualitása is. Engem ezek mindig erősen megragadnak: történt egy döntés, de ki hozta? És miért így? Nem nagyon tudjuk már visszakövetni, de lehet rajta spekulálni. A kérdéseken, lépéseken keresztül tök véletlen dolgokba futsz bele, ki keveredsz ennek a standard determinált közegnek a határára, ahol kicsit tágabb a mozgástér, s lehet rágódni azon, hogy milyen irányba téríthető el ez a rendszer, ami a maga szabályai szerint most éppen feltartóztathatatlanul dübörög. Hogyan képzelhető el egy kicsit máshogy, s az mit jelentene?

Az efféle „mi lett volna, ha” spekulációk vezettek már el konkrét műhöz? Vagy inkább katalizálják az alkotófolyamatot?

Abszolút katalizálják a munkafolyamatot, és nyilván vezetnek részeredményekhez, amelyek nem feltétlenül válaszok az eredeti kérdésekre, viszont művek is keletkeznek közben. Az ofszet nyomdák rendszerét még csak

nem is nekem kellett megpiszkálnom ehhez. Van egy nagyon standard, tökéletes eljárás, és minden egyes nyomatnak, ami kijön abból a gépből, egyformának kell lennie. És akkor itt van ez a kényszerű melléktermék: a festéket közvetítő nyomóköpeny, ami folyamatosan „épül” úgy, hogy az egész rendszernek az antitéziseként jön ki a végén – egy egyedi, furcsa, gép által készült, automatikus absztraktként. Én festménynek látom az összeset, és az én szememben tökéletesek! A Heidi tehát organikusan nőtt ki, és muszáj volt kinőnie. Az antitéziseket, a rendszer organikus mutációit keresem azóta is a többi standard ipari közegben.

A RAL-skála és a golfklubok antitézisét is megtaláltad?

A RAL és minden színstandard azért nagyon érdekes, mert amikor létrehoznak egy palettát, legyen az akár csak egy filctollkészlet, akkor kiragadnak, fixálnak pár pontot. A többi árnyalat a továbbiakban nem is létezik abban a rendszerben. Pedig a fényből kinyerhető színek spektruma végtelen.

Amikor elkezdtem dolgozni ezekkel a porfestékekkel, automatikusan úgy használtam őket, mint minden más festéket. Összekevertem a feketét meg a fehérét, hogy keverjek egy szürkét, felhordtam a fémre, és beraktam a kemencébe. Mikor a zománcos felület kiégett, kiderült, hogy a porszemcsék egyszerűen nem elegyedtek egymással és egy zsziszikelő felület, egy vizuális, homogén zaj keletkezett. Ha ez nem is a RAL-ra épülő rendszer antitézise, de nekem egy inspiráló technológiai véletlen, hiszen maga az anyag vizuálisan azonnal figyelmeztetett, hogy nem használtam megfelelően a RAL-standardot. Szóval hogyha véletlenül belekerül pár piros porszem a sárga festékbe, akkor az nem fog benne elkeveredni, hanem szó szerint láttatja, hogy porszem került az amúgy hermetikusan működő gépezetbe.

A golf antitézise megvan már?

Mindig, amikor meglátogatok egy golfklubot, találok elhagyott golf-labdákat a pályán kívül, amiket persze begyűjtök. Ahogy említettem, a golf a Covid idején sem állt

le, annak ellenére, hogy az összes játszótér, edzőterem és gyakorlaltalag minden más is zárva volt. A családok jóval több időt töltöttek otthon, mint az egészséges lett volna, s ebben a kontextusban ez a golfklubtagság, társadalmi státuszából fakadó privilégium még kontrasztosabbá vált. Soha nem volt a hozzáállásom expliciten golfellenes, de hogy elveszem a labdájukat, azt ezek után kicsit szimbolikusnak élttem meg. Gondolkodtam más intervenciókon is, de aztán egy látogatásom folyamán kiderült, hogy a több tízmillió forint eszmei értékű úgynevezett *greent* – a lyuk körül elhelyezkedő, legsimábbra nyír pázsitrészt, aminek a kialakítása több évig is tarthat – előző este feltúrták a vadisznók. És akkor ott álltam tétlenül, de megnyugodva: a természet elintézi helyettem. Ehhez jön hozzá, hogy a madarak kieszik a gyepből a fűmagot, a vakondok pedig alulról támadnak. Szóval a golfklubok esetében is benne van a rendszerben a folyamatos, elkerülhetetlen küzdelem a természetellenes állapot fenntartása érdekében, ami rámutat a szisztéma sérülékenységre.

Nem fogok fukarkodni a jelzővel: szerintem gyönyörű absztrakt képek azok a fotók, amiket a félbevágott golflabdákról készítesz. Hogyan nyitod fel őket? Mikor zsebre vágtam egyet, éreztem, hogy egészen könnyű, de meglepően kemény. A perforációt is hiába kerestem rajta.

Körülbelül egy évembe telt megtalálni a tökéletes eljárást. Amikor az első begyűjtött labdákkal megérkeztem a műterembe, azonnal fel akartam nyitni azokat. Fogtam a gérvágó fűrészszelést, és beszorítottam alá gyurmákkal az egyiket. Ennek a fűrésznek szép vágási felülete van, csakhogy annyira gyorsan pörög, hogy megolvastja a műanyagot, s így körülbelül a harmadik labda beszorult a fűrész fogai közé, a gépszíj behúzta, és közvetlenül a fejem mellett száguldott el a fele. Akkor ezt befejeztem. Aztán próbálkoztam baltával, fejszével és mindenféle furcsa vágóeszközzel. Végül egy speciálisan műanyagcsövek vágására kifejlesztett ollóra találtam rá, ami olyan, mint egy metszőolló, csak mint ha golflabdák metszésére tervezték volna.

Annak mi a magyarázata, hogy általában több színt látunk a fotókon?

A golflabdák ma teljesen szintetikus műanyagokból készülnek, de más a külső héj és más a belsőben található rétegek összetétele. A töltelékek színezésével kapcsolatban semmilyen hivatalos információt nem találtam, csak találgatni tudok. Az biztos, hogy a különböző anyagok más színűek, más a sűrűségük, a rugalmasságuk. Az az elméletem, hogy más cégektől, autó- vagy cipőgyártótól vásárolnak a gyártás során keletkezett műanyag mellékterméket. A másik lehetséges magyarázat, hogy a sportszergyártók a termékük presztízsét próbálják növelni azzal, hogy többretegű és különleges színű anyaggal töltik ki a labdát. Évről évre adnak ki új golflabdákat, és folyamatosan fejlesztenek rajtuk. A golfelemző geekek pedig módszeresen felszelelik, és a blogokon elemzik a játékszereket. Illetve maguk a gyártók is nyilvánosságra hoznak metszetábrákat a kommunikációs kampányok részeként. Vizuális szempontból arra a hatásra törekedhetnek, mint a cukorkaboltok

vagy a Mozart-golyó reklámjai, még vonzóbbá szeretnék tenni a terméküket. És ez abszolút működött nálam is! Amikor felvágtam az első labdát, ismét kitárult előttem egy teljesen új dimenzió.

Nagyon inspiráló, hogy minden egyes golflabda belsejében valami furcsa, színes tölteléket találunk. Eszméletlen spektrumban változó, különböző arányú koncentrikus, többrétegű és teljesen absztrakt, néha zajos töltelékeket – minden egyes darab egy párhuzamos univerzumot rejtget, ami „a rendszerben már benne van, de senki nem látja, csak te”. Ezt a felfedezést úgy élem meg, mint amikor a Heidit megtaláltam, kihoztam a nyomdából, kontextualizáltam és megmutattam.

Addig nem nyugszol, ameddig nem találsz rá ezekre az organikus mutációkra, rejtett hibákra?

Ahogy mondod, de nem a hiba a lényeg, hanem, mondjuk úgy, az egérút.

Ha rátalálsz, az kioltja a keresésvágyat? Megnyugszol, és egy új projektet nyitasz? Vagy voltaképpen

most három projekten dolgozol párhuzamosan? Mondtad, hogy a Heidi még mindig fut, még mindig gyűjtesz be gumiköpenyeket.

Ahogy mondtam is már, Heidi egy örök szerelem. Bármerre járok, mindig meg kell nézmem egy helyi nyomdát a gumiköpenyeik miatt...

...Berlinben voltál már?

Még nem, de be van tervezve. Többet is kinéztem.

Jól raktam össze, hogy amikor rátaláltál Kiscellben az első golfpályára, akkor még foglalkoztatott a RAL? Tehát nem zártad le korábban azt az irányt, sőt – ha jól értem – továbbra sem zártad le, csak nyitottál egy harmadik frontot a Heidi-absztraktok gyűjtése és a RAL dekonstrukciója mellett?

Igen, de ez kivételesen egy kényeszerhelyzet volt, mert leálltak vagy zárt ajtók mögött működtek a nyomdák és a szinterezőüzemek is. A nyomdászok, a bérfestők és úgy általában az ipartelepek nehezen fogadnak be idegeneket, s a járvány idején különösen távolságtartók voltak. Így, mondhatni, a Covidnak köszönhetem, hogy rátaláltam az első golfpályára. Ki

tudja, lehet ez is egy életre szóló vonzódás, sőt lehet, hogy egyszer még szenvedélyes golfos is leszek! De most valóban párhuzamosan foglalkozom mindezekkel, és össze is kapcsolódnak majd a következő kiállításon a Kisteremben.

A standardizáció szükséges rossz? Vagy szebb lenne a világunk nélkül?

A RAL Classic a rendszeren belül nézve hibátlan! Látom és nagyon is értékelem benne a tökéletessé-

get. Az ipartelepek, a gépesített munka ritmikája pedig lenyűgöz, ahogy a golfpályák vizualitása is. Értem, hogy ezek a rendszerek nem is működhetnének másképpen, és – ráadásul – ha nem így lenne, akkor a munkáim sem léteznének.

A beszélgetésre 2022 novemberében, a művész berlini lakásán került sor. Kristóf Gábor következő, Untitleist című kiállítása a budapesti Kisteremben nyílik 2023 januárjában.

Külföldönkívüli a pokolban

Stolcz Ádám, Transz, Budapest, FISz-Apokrif, 2022

Stolcz Ádám második kötetének címe egy olyan önkívületi állapotot jelöl, amelyben az én nincs tudatánál, elvesztette a kapcsolatát a külső valósággal, és mintegy ébren álmodik. A latin eredetű „transz” szó jelentése „át”, „keresztül”, „túl”, ami Stolcz kötetének esetében utalhat a kétlakiság tapasztalatára, az otthoni életen túli világban szerzett élményekre is. *A külföldön megélt magány transz-állapotában nyomasztó érzések és kellemetlen múltbéli emlékek gyötrik az ént: „Rájöttem, hogy / a szemem elé lebegő / színes, egyre halványuló képek, / életembe csorgó, gyilkos olajtócsák / hirtelen igencsak megsokasodtak.” (Emlék)*

Az újabb szövegekre is jellemző az első, *Becsapódás* (2016) című kötetből már ismerős, szokatlan és átütő képalkotási technika, illetve a nyers, olykor vulgáris nyelvhasználat. Az erős retorikai megoldásokkal Stolcz versei fokozott érzelmeket visznek szín-

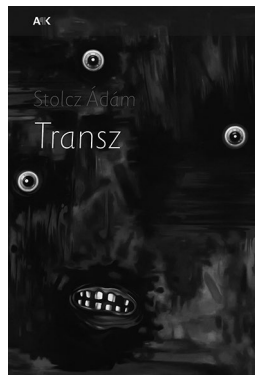
re: az első kötetben a párkapcsolati erőszakhoz köthető agresszió és gyűlölet, a másodikban pedig az idegen-lét élményéből fakadó szorongás dominál. Az elszigeteltségben felerősödik a paranoia is, az attól való félelem, hogy megfigyelnek bennünket: „Egyedül élsz, egyedül én élek csak veled, / és vigyázok rád, akár egy gonosz mostoha. / Én vagyok az, igen, / az ismeretlen szomszéd. [...] Én már kukkoltalak. Tetszett.” (A szomszéd); „Én vagyok a kukásember, / és én mindent látok. / Kidobsz valamit, elviszem. / [...] / Az életedben guberálok.” (A kukásember)

A *Migráció* vers első soraiban így fakad ki a beszélő: „A társadalmi kötőszövet lesz a cementem / magamba falaz az identitásválságom.” Egy másik országban meglazul a kapcsolat az otthonnal, az én helyzete bizonytalanra válik, erre reagálnak az imént idézett versnek az utolsó sorai is: „Egyedül ülök ebben a torony-

szobában, / úgy összement a szülőföldem alattam, / hogy tudja, aki lát, / örökre elvesztettem az egyensúlyomat.” A *Transz* szövegei azzal az általános tapasztalattal szembesítenek, hogy egy idegen társadalomban és kultúrában soha nem fogjuk igazán megtalálni a helyünket. Stolcz versei azt érzékeltetik, hogy a bevándorló a társadalom peremére szoruló kívülálló marad: „A horizonton túl, / a rugalmas, veled ringó ringen / átesve leszel majd külföldönkívüli.” (*Spirál*) A kívülállóság tapasztalata jut kifejezésre a *Szörnyeteg* című versben is. Itt az elmagányosodott, szorongásaival küzdő én „örült barlanglakóként”, „remeteként”, „ijedős szörnyetegként” írja le magát. Mintha ez a szörnyeteg jelenne meg a kötet borítóján is: az amorf szörnyábrázat olyan, mint egy szürreális önarckép: az identitásválság vizuális megjelenítése.

Stolcz versei nyugtalanító látomások a külföldi élet árnyoldalaírói: „Bebarangolom az egyre sötétebb világom. / Szénakazallá foszlik körülöttem a fény, / ahogy megtörik a tüvel átszúrt, repedt / retinámon.” (*Művész*) Simon Már-

ton fülszövege szerint Stolcz szövegei egyenesen a pokolba vezetnek: a *Transz* „[...] talán nem is verseskötet, de a pokol egyik sajátos szegletének leírása, ahol muszáj beszélni, mielőtt a csönd átvenné a szót.” Ezt fokozza a meghökkenő,

már-már szürrealisztikus képek sokasága, amely rémálmokat idéző hangulatot teremt a kötetben: „Ahogy elnyel ez / a parttalan és egyre forróbb lábos, / a naphíd lassacskán felnyílik mögöttem. / A víz pedig aranyszínű lesz, akár a futóhomok.” (*Mikor fogod már fel...*); „Figyelem, ahogy a nap / elcsúszik, ahogy lángol az olajtócsa. / Egy néhai szivárvány szennyezett tövében.” (*Emlék*) Az énben forrongó pokol ellenpólusa a vágyálom, az illuzórikus kép arról, hogy külföldön minden jobb: „Így lettél végül egy szimpla bevándorló. / Nem a tiéd ez a virágzó éden.” (*Transz*)

A kötetet záró címadó vers metapoétikus sorai újabb jelentés-árnyalatokkal gazdagítják a korábban olvasott verseket: „Sok arcom van, / de egy sincsen saját. / Ami van, az is inkább emlékeztet másra.” A *Transz* darabjai szerepverseként is érthetők, az utolsó vers sorai a szerepfelvétel aktusát is jelzik. A *Szeretet* című vers sorait olvasva is az lehet a benyomásunk, hogy az én színészként, a színpadon állva beszél hozzánk: „Így én, az élőhalott marhapásztor, / most intek a nézőknek lazán [...]” A „nézőkben” (mint amilyen az életünkben guberáló kukásember vagy a kukkoló szomszéd) és a felvett szerepekben az én érzései tükröződnek vissza. Ennek egyik szemléletes példája a *Hímringyó* című kötetnyitó vers, amely különösen erős és emlékezetes felvezetése az utána következő verseknek. Intenzív képei egy szexuálisan kiszípolozott, meggyötört férfi testi fájdalmait jelenítik meg: „[s]ajgó izomzatom, / egy elhagyatott börtön”; „[a] rajtam lógó fürtök, / a még éhes piranják / dió nagyságú / és sajgó kiütések”. Ehhez kapcsolódóan hangsúlyosak a versben a forróságra, a lázas állapotra utaló

kifejezések is („[a] véremtől ég lázban / ez az embertelen vadon”, „[i]dőmet a testem / égő dzsungelében töltöm”; „[v]erejtékben úszva, / lázban ébrednek fel”). A belső láz érzete nemcsak a testi, hanem a lelki gyötrelmek kivételéseként is érthető, az égő vadon képeről pedig a pokol kínokkal teli világára asszociálhatunk: „Apadó folyamból / a csontvázam kirántják. / A testemet már róják / kutakodó kések.”

A *Transz* versei egy személyes sorstörténet elbeszélésén túl aktuális, az ország helyzetére és általában az elvándorlásra vonatkozó kérdéseket vetnek fel: „Mikor jössz majd haza? / Az is lehet soha.” (Mikor?); „De még hazamenni nem kell! / Vagyis, hát, remélem. / Az otthonomról / szóló álmaim kétesek!” (Migráció), „Eszedbe jutott már, / hogy visszavedd a hazád?” (Bosszúálló) Ezeket a témákat és az identitás válságát Stolcz szövegei provokatívnak ható nyersséggel találják. Ennek egyik kirívó példája az *Isten* című vers, amely a kötet más verseinek kontextusában egy modern Narkisszosz-történetként is olvasható. Az én felfújt magabiztossággal festi le önmagát: „A tes-

tem, bizony, isteni, / a seggem pedig lédús. / Aki lát, majd büszke lesz rám. / Vagy inkább megáll, és tátog, / ha felismeri, / hogy benem maga Jézus / húzódkodik a keresztfán.” A nagyvilágban elmagányosodott, „ijedt szörnyé” változott én azonban felismeri, hogy valójában csak kicsinyített pontként tükröződik vissza a hatalmas Isten szemében: „Azt hittem, hogy túlnövök majd rajtad, / hogy te leszel az, aki imád. / [...] / Ma már tudom, hogy / egy torzító tükör a retinád, / és én csak a szemedben nézhetek tükörbe.”

Simon Márton a következőket írja Stolcz Ádám új kötetének fül-szövegében: „Van egy történet, amibe bepillantunk, egy beszélő, akibe belelátunk: mint az örvény, olyanok, főleg, amikor visszanéznék belénk.” A *Transz* versei bizonyos értelemben vallomások, amelyek egy „külföldönkívüli” benyomásait rögzítik, de semmiképpen sem frivol szenvelgések. Stolcz erős képi és retorikai megoldásokkal él szövegeiben. A *Transz* egy kimondottan merész, friss hangú költő verseit gyűjti egybe.

Branczeiz Anna

„Az otthon ott lesz, ahol megállunk”

Moesko Péter, Őszi hó, Budapest, Kalligram Kiadó, 2022

A magyar prózairodalomban már valóságos hagyománya van annak, hogy a szerzők nem hajlandók klasszikus értelemben vett regényt írni. Ilyenkor aztán íróink furmányos alcímekkel igyekeznek szabadulni a maguk teremtette

szorult helyzetből, és különösebbnél különösebb új fajokkal gazdagítják prózai műfajok bestiáriumát. Így válik Passuth László talán legjobban sikerült művéből (*Sasnak körme között*) történelmi regény helyett „regé-

nyes korrajz”, vagy így születik meg Lengyel Péter *Holnapelőttje*, amelyet szerzője „nem-regény”-nek nevez. És én, bár a szerzői-szerkesztői szándéknak megfelelően a könyv címdalán mindössze regényként hivatkoznak a könyvre, a „rendhagyó regények” közé sorolnám Moesko Péter nemrég megjelent *Őszi hó* című művét is. A legtalálóbban valószínűleg Nagy Gerzson *Délután apámmal* című, 2020-as első kötetének alcíme („regény, közőkkel”) írná le Moesko újabb könyvét, de azt hiszem, az *Őszi hót* joggal nevezhetnénk „megszakításos regény”-nek is.

Az egyszerűség kedvéért regénynek nevezett mű azonban kezdetben mintha szántsándékkal igyekezne rácáfolni mindarra, amit az előző bekezdésekben írtam. A rövid, kerettörténet-szagú bevezető rész után ugyanis az olvasó egy olyan szövegfolyammal találkozik, amelyet leginkább egy kényelmetlenül hosszúra nyúló, látszólag cél nélkül a végtelenbe tartó Moesko-elbeszélésként jellemezhetnénk.

A szerző három fiatal (Márton, Norbi és Kata) mozgását vázolja

fel, akik egyetemi éveik alatt a fővárosba kerülve nagy kihívásokkal és még nagyobb csalódásokkal találják szembe magukat. A bonyolult családi viszonyok már a *Megyünk hazában* is megjelenő toposzai bukkannak fel itt is: hol jobban, hol rosszabbul sikerült válások, külföldre költöző barátok és gyerekek teremtik meg azt az elmagányosodó közeget, amelyben az *Őszi hó* fiatal főszereplői nyújtogatják egymás felé karjaikat.

A témaválasztás mellett az elbeszéléstechnika is sokban hasonlít a *Megyünk haza* novelláiban megismertre. Ezúttal is elhallgatások és patikamérleggel adagolt információk működtetik azt a folyamatot, amelynek során – Szántai Márk a *Megyünk hazáról* írt kritikájának (Tiszatáj, 2019/12) szavaival élve – „a múltbeli traumák, tapasztalatok fokozatos feltárulása folyton átrendezi, felülírja az olvasó addigi tudását”. A mű ezen szakaszának legfőbb hibájának azt tartom, hogy bár a szerző korábban megismert írói erényeinek jó részét felvonultatja, mégis úgy éreztem, hogy – az akarva-akaratlanul életre hívott nosztalgiafaktort nem számítva – az em-

beri kapcsolatok összetettségére történő rácsodálkozás az egyetlen erősebb olvasói reakció, amelynek kiváltására alkalmas lehet a szöveg.

Kezdetben a három főszereplő sem mutat semmi újdonságot. Norbi, a határozott fellépésű, jóképű srác, a rossz anyagi körülmények között élő, de szorgalmas Kata és Márton, a novellairással próbálkozó, homoszexualitásából adódóan félénk fiú személyében a kortárs magyar irodalom sablonfigurái vonulnak fel a könyv lapjain. Ezen a leginkább dramaturgiai helyben járasként értékelhető állapotban változtat az utolsó előtti pillanatban (a regény 91–92. oldalán) bekövetkező fordulat. A történetnek ezen a pontján Márton elmeséli Weber Frigyes nevű irodalmár ismerősének, hogy „jobb ötlet híján elkezdett a saját életéről írni”. Weber biztatja, bátran írjon egyes szám első személyű elbeszélőt alkalmazva, hiszen ezt „nemhogy elbírná, de egyenesen megkövetelné a szöveg”. És íme, a regény harmadik, egyes szám első személyben elbeszélte részében lendületes, immár nemcsak érzékenységgel, de feszültséggel is telített prózát kap kézhez az ol-

vasó. Márton első novellájában az azonos nemű párok társkereső oldalán és a melegpornó világában találja magát, felfedezi a budapesti meleg szubkultúra mikrovilágát, párkapcsolataiban pedig különböző szerepeket ismer meg. Ezt követően a fiatal novellista a negyedik rész erejéig visszaadja az elbeszélés fonalát az egyes szám harmadik személyű narrátornak, hogy aztán az ötödik, megint csak énelbeszélőt alkalmazó egységet egy, a második rész végén olvashatóhoz hasonló szövegrész vezesse fel: „Mi van amúgy az új írásoddal? (...) Elküldted már valahova? Hát nem, mondta Márton, majd kiment az előszobába, nagy köteg papírt vett elő a hátizsákjából.” (195) És a következő oldalon már kezdődik is a Márton és Norbi középiskolás éveit feldolgozó, ismét egyes szám első személyben elbeszélte történet, majd a regény utolsó részé-

ben visszatérünk a könyv legelső oldalain megidézett éjszakához, amikor a három főszereplő újra egymásba botlik, kerekre zárva ezzel az Őszi hó történetét.

Mondhatni, Márton életének fejezetei közé ékelődnek a saját hangját kereső (és azt megtaláló) fiatal író szövegei. Vagy talán fordítva, Márton írásait segít jobban megérteni a pályakezdő novellista két elbeszélése. Nem könnyű eldönteni. Az mindenesetre tény, hogy az Őszi hó második részében megtapasztalt aránytévesztéseknek a későbbiekben nyoma sincs – talán egyetlenegy szöveghelytől eltekintve. Márton egy tízoldalas, MSN-üzenetkből felépülő beszélgetés során avatja be szexuális irányultságának titkába Norbit. Szerintem finoman szólva sem egyértelmű, hogy a regény szempontjából mennyire indokolt az epizód „csetregényes” elbeszélése, mivel azonban ez a szakasz Márton egyik korai novellájában szerepel, a csetrészt végső soron tekinthetjük a pályája elején álló prózaíró kísérletező kedvéből született mostohagyermeknek is.

Moesko következetesen keresztneveket használva hivatkozik az Őszi hó szereplőire. Egy ki-

vétel mégis akad, Weber Frigyes, az Írott Kő című irodalmi folyóirat szerkesztője. Ez a regény szövegében idegen testnek tekinthető vezetőknév jelezheti azt is, hogy érdemes figyelmesebben szemügyre venni Weber alakját. Igaz ugyan, hogy a folyóirat-szerkesztő meglehetősen keveset szerepel, megszólalásainak jelentőségét mégsem érdemes lebecsülni, hiszen a Márton novelláit véleményező Weber észrevételein keresztül szólal meg önmagáról a regény: „[k]apsz majd egy nagyon határozott – és legyünk őszinték, nem minden pejoratív buboréktól mentes – címkét” – hangzik el Weber szájából a jóslat a regény kilencvenkettedik oldalán. Igazat is kell adnom a korosodó irodalmárnak, meg nem is.

Moesko lényegében csak a budapesti meleg szubkultúra leírására vállalkozik a regény második részében, Márton melegsége más szöveghelyeken nem főtémaként, sokkal inkább zavaró, a fiatal középiskolás, majd egyetemista út-és helykeresését megnehezítő körülményként jelenik meg, már-már olyan funkciókkal bírva, mint Norbi zavaros családi helyzete. Ezt lát- szik alátámasztani az is, hogy az

elbeszélő Márton második szövegében a két barát homoerotikus elemektől sem mentes kapcsolata helyett inkább Norbi gyerekkorának történetére koncentrál, Márton melegsége az azzal járó problémákkal együtt mintha háttérbe szorulna. Ez egyébként remek döntés, a szerző lényegében ezzel menti meg Norbit, hiszen az ötödik részben kidolgozott szereplő figuráját korábban csak egy törtétesre hajlamos, macsó srác meglehetősen egyszerű karaktere helyettesítette.

Nem gondolom tehát, hogy Márton homoszexualitása túl lenne hangsúlyozva, mégis címkét kell ragasztani erre a fajta irodalomra. Védjegy. A mesteri fokon művelt hangulatteremtésnek (amellyel összhangban áll az Andok Tamás fotójára épülő, Hrapka Tibor által tervezett könyvborító is) az a formája, amelyet Moesko Péter gyakorol, az utóbbi években egyre népszerűbbé váló észak-európai írók stílusjegyeit alkalmazza sajátos módon. Mindez persze nem a szerző eredetiségéről árulkodik, sokkal inkább azt jelzi, hogy milyen erős hatása van annak a fajta irodalomnak, amely-

nek az elmúlt három-négy évben debütáló prózaírók közül kikerülő hazai képviselői (úgy tűnik) Moesko és Harag Anita lesznek.

Az *Őszi hó* szövegképe is skandináv prózaírók szövegszerkesztési eljárásait idézi. A szerző veszők segítségével tagolja a párbeszédet, hagyja őket beleépülni a leíró szövegrészek láncolatába. Teheti ezt már csak azért is, mert a regény szövegének nyelve szinte élőbeszédszerű, elbeszélőinek sincs saját nyelvi regisztere, mind az egyes szám harmadik személyű narrátor, mind Márton írásainak énelbeszélője a regény szereplőinek nyelvén szólal meg.

Ha sokadik kötetével jelentkező íróról van szó, mindig nehéz eldönteni, hogy a kritikus hová helyezze hangsúlyait: az új könyvet inkább önmagában vagy inkább a korábbi művekkel együtt, azok viszonylatában kell-e értelmezni? Az *Őszi hó* esetében valószínűleg az utóbbi megközelítés a célravezetőbb. Ha így, egy hosszabb távú írói projekt elemeként értékeljük Moesko Péter új művét, akkor eredményesnek kell tekintenünk az író vállalkozását. Moesko ugyanis sikerrel bizonyí-

totta be, hogy novelláiban felmutatott szövegalkotói erősségei át-emelhetők a nagyobb lélegzetű prózai alkotások terére is. Én leg-alábbis ebben látom azt az írói

teljesítményt, amely lehetővé tette, hogy az *Őszi hó* esetében egy – hibái és hiányosságai ellenére is – nagyon szerethető könyv szülessen meg.

Kőhegyi András

Isten a részletekben

Kertai Csenger, *Hogy nekem jó legyen*, Budapest, Napkút Kiadó, 2021

Hogy nekem jó legyen – a címben szereplő én univerzális. Ugyanúgy lehet egy emberi beszélő, a Megváltó, a kedves vagy éppen egy idegen énje, miközben minden és mindenki ott van énbennem. *Aztán legyen béke*. A szubjektumok közötti határok elmosódnak, körülöttük-bennük pedig egymást váltják a transzcendenciájuk révén lényegükben közös évszakok: „[r]ókaléptű tavaszi frissesség”, „kolduló égitestek”, „bor és napfény az asztalon”.

Hogy nekem jó legyen – tehát egy transzcendens és egy emberi beszélőnek egyaránt *legyen jó*, bennük *legyen béke*. Egy emberi szubjektumon keresztül önmagát megbékítő, engesztelő Isten,

egyben egy emberi szubjektum által kreált istenalak megbékítése. „Súgom, / mérem, / rakom, / töröm össze / a magamról mintázott világot” – írja Kertai Csenger az *Én* című versben, ahol kétféle beszédpozíció is lehetséges: az egyik szerint maga Isten szólal meg a versben, a másik szerint pedig egy antropomorf, de univerzális, percepciói mentén saját világot teremtő én az beszélő. Ez a fajta kettősség minden esetben fennáll, a szerző tudatos vállalása, hogy a szubjektum lehet akár Isten vagy ember is, és reflektál is rá a kötet megváltással kapcsolatos verseiben. Emberi hangra példa a vers harmadik strófája, ahol a beszélő *szomorú*,

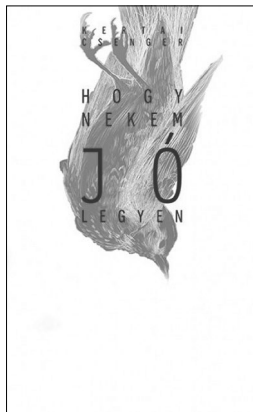
melankolikus, pánikbeteg. Univerzális én pedig abban az értelemben, hogy nemcsak a világnak és saját magának az (újra) teremtésére képes („Elfelejtetem, lebontottam, / újrateremtetem azt, aki vagyok”), hanem másokéra is.

A kötet vázát az évszakok körforgásának toposza adja. Az állandó változás közepette látják a beszélők az állandó Istent, tapasztalják önmagukban, másokban és környezetükben, ezáltal sok helyen maga Isten válik a versek beszélőjévé. A kötet nyitóverse, az *Aztán legyen béke bennem* mintegy összefoglalja ezt a kétféle pozíciót, két részre tagolódik: az első szakaszban egy transzcendens Isten a vers szubjektuma, míg a másodikban egy antropomorf beszélőn keresztül megszólaló, immanens istenalak: „Most pihenj. Este van, ilyenkor / nézz tévét, játssz aranyos gyermekkeiddel, / többet nem kérek olyan áldozatot, / amibe beleszakadhatsz, / mert én meghallgatom gyermeked kéréseidet.” A szubjektumoknak tehát ugyanúgy része ez az Isten, mint a szerelmük, elégedettségük vagy ma-

gányuk, Isten így a versek beszélőin keresztül szólal meg.

Az évszakok körforgása klasszikusan az élet ciklikusságának szimbóluma, ebben az esetben lehetne Isten jelenlétének és hiányának allegóriája is – azonban a kötet univerzális énje Isten szubjektivitása révén jelen

van mind a tavaszban, mind a télen. Az évszakok jellemző módon attribútumaik által jelennek meg a *Hogy nekem jó legyen* verseiben, a tavasz nemcsak a bódékat feszítő tavaszi szagok által jelenik meg, hanem például az *Amennyit beleszaksz* „belülről illatozó megmetsett akácfá”-jában, az *Úgy szeretlek* már említett „tavaszi frissességé”-ben és az „őzek szelidségé”-ben vagy a *Májusfa* nyírfájának „zsenge törzsé”-ben és ennek a versnek már a címadásában is. „Én láttalak akkor, amikor mindezek kezdődtek, / és a végé-

re jártam, hogy elmesélhessem úgy, / ahogy egy gyenge gyermek emlékszik az első tavaszi vetésre” – a tavasz mint a szerelem allegóriája jelenik meg a *Májusfában*, és itt egyúttal Kertai a transzcendens biblikus megszólalásmód által hívja be, így szellemítve át a kedves alakját.

A kötetben nem lineárisan követik egymást az évszakok, mivel Kertai nem a ciklikusságukra épít. Inkább mint az embert meghaladó természeti erő vannak jelen, ilyen módon válnak a transzcendens lírai szinonimájává, együttesen. Így a nyár például csak villanásszerűen tűnik fel. A *Játszi könnyedséggel* istene az ember határait igazító, kihívásokat állító Isten, aki ez emberrel varrja ki annak bőrét, utóbbi tehát egyszerre a cérna és szövet: „átfűzlek egyik helyről a másikra, / akár a cérnát a tű fokán / [...] izgatottan folytatom az öltéseket a bőrödön, / nincs igazi tétje a folyamatnak, / mert játszi könnyedséggel kezdek újra és újra, / amit te a hétköznapok súlyos problémájának tartasz, / az aratást, hogy mennyit süt a nap, / és félre tudsz-e tenni / síelésre, nyara-

lásra”. Itt a nyár a lehetséges aggodalmak forrása, a következő oldal verse, az *Amennyit beleraksz a nyárról* szóló emlékekről beszél, amikor „először találkoztunk”, de „sosem jöttünk össze”, a kötet záróversében pedig az emberben épülő és lerombolt gátak kontextusában olvasunk a nyárról, ami szintén egyfajta küzdelemmel kerül így összefüggésbe, itt a nyár egy egyetemes, mindenkori nyár: „[v]írárgföldet hord helyére esténként / a megduzzadt folyó, / és kápolnák kerülnek rá, / bizonyosságként, hogy nincs más, / csak amit reggelente megépít bennem, / és estére lebont a nyári kabócák éneke” (*Hogy nekem jó legyen*).

Az ősz egyik attribútuma a kötet első versében a megváltott ember jelképe: „magadban maradtál, / te legmelegebb őszi napon csurgó méz / szilánkjain csillogó, gyönyörű, harmatos megmutatkozás” (*Aztán béke legyen bennem*). Másutt a transzcendencia mértéke (*Nem lesz béke benned*). A *Játszi könnyedséggel* Istenének jelentőségteljeségét (itt *súlyát*) csak úgy „érezd [...], mint az őszi leveleket, amiken

megrezzen a napsugár, ha túl közel mész hozzá”.

„Először esik hó nagyon régóta, / és nekem tetszik az illatod ilyenkor, / mert olyanhoz kötöm, amit a legjobban szeretek, / néhány hópihe mutatja, hogy mennyit érek, / ha sokáig nem jössz el hozzám” – a hó mint a törékenység metaforája jelenik meg A *friss hóról* második strófájában. A *Télben* és az *Összeolvadásban* egy az embert a transzcendens felé készítő-kényszerítő erő („Hegyeket emelsz hóból, / hogy azzal marasztalj / az együttmaradásra”), vagy éppen maga Isten: „belevágtatsz a kék tiszta gyöngyszemébe / famagos, szép, új sílécceiddel, / hogy frisset szagolj hosszú esők után, / gömbölyű jégtökökkel dugd tele a zsebed, / a felvonón majd éles áram víz fel újra hozzám”.

A korábban már említett biblikus megszólalásmód a kötet viszsztatérő eszköze, helyenként az archaizálás vagy a szórend és a megfogalmazás által idéz meg egy vallásos kontextust, mindezt anélkül, hogy tolakodó vagy erőltetett lenne. Az ilyen szakaszokat Kertai aztán a verseken belül ellenpontozza egy általánosabb be-

szédmóddal. „Tudod, hány munkás dolgozik azért, / hogy villanyod legyen, telefonod?” – teszi fel a kérdést az *Aztán legyen béke bennem* isteni szubjektuma, mintegy megelőlegezve a két strófával később következő kinyilatkoztatást: „Feltáruuló völgyek alól jöttek panaszos jajkiáltásaid, / és én eltartottalak téged égi háttáraidtól, / nehogy meglásd a vizetekbe merészkedő bárányt, / akit leöltek”. Ez a biblikus hang megjelenik a szövegek képi világában is, ilyen az imént említett *bárány*, de ilyen a *bor*, a *búza* vagy *búzatábla* vagy kevésbé explicit módon a *galamb*.

A *másik bármi lehet* című versben „[t]izenkét ember egy szobában találkozik”, a galamb és egy emberi szubjektum alakja pedig összemosisodik. „Egy ember, egy galamb, / ami kézenfekvő, / mondjuk egy puha koppanás az ablakon, / ami hajnalban jelzi, / hogy végre hazajöttél” – a galamb hagyományosan a béke szimbóluma, a békét hozó Istenember tizenkét emberrel a Megváltó alakját idézi meg a szövegben, ami visszatérő önreflexió a kötet egészében, és nagyon találó: hiszen

a transzcendens és immanens, az emberen túli és az emberben rejlő, tehát azon keresztül megnyilvánuló, beszélő és működő Isten kettőssége, a beszédpozíciók eldönthetetlensége mindvégig jellemző. Azt is mondhatnánk, misztérium ez, megfejthetetlen titok. Az immanens Isten nemcsak szubjektív módon jelenik meg, hanem mások alakjában is felsejlik. A *megváltó egy lány* című versnek már a címében is reflektálja ezt Kertai: „hogyszeretlek, / az egyetlen dolog, / amit elmondhatok magamról, / a megváltó egy lány, / meztelenül fekszik közös szobánkban”. Itt is két olvasat lehetősége áll fenn: vagy egy magánmitológián belüli, szó szerinti értelmezést fogadunk el, vagy úgy értelmezzük, hogy a szubjektum a megváltó alakját megkreálja, ő maga tesz mást megváltóvá, tehát egy egyéni percepció képeivel találkozunk. Megváltóvá persze csak Isten jellelhet ki valakit, így ebben az értelmezésben a szubjektum maga is transzcendálódik.

A transzcendens és az immanens, a szubjektum és az objektum, Isten és ember közötti hatá-

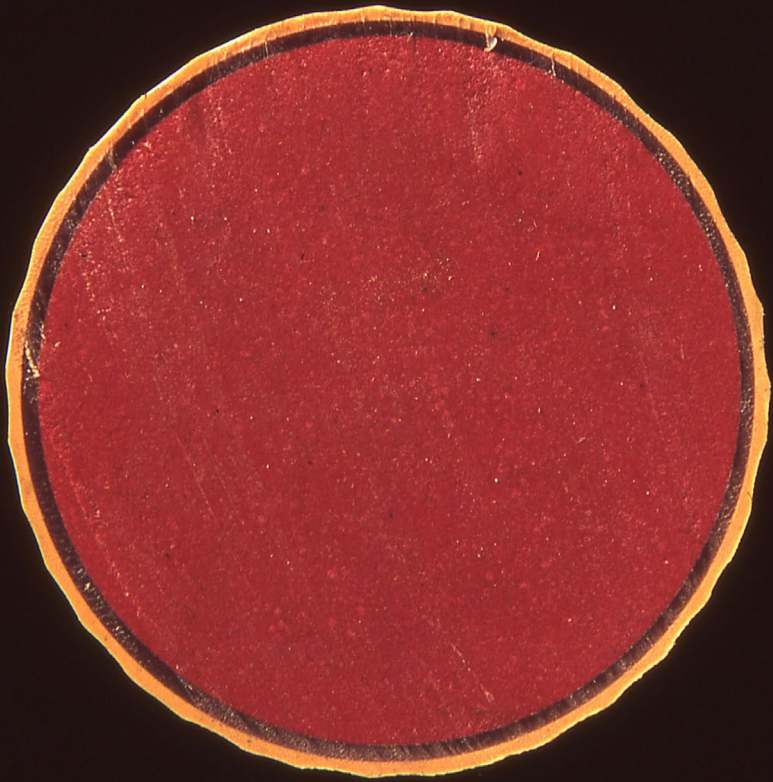
rok épülnek és leépülnek. Erre reflektálnak a kötet már említett zárósorai is, de több helyen megjelenik a test határa, a bőr vagy konnotációjaként a borotválás, Ikarosz alakjában pedig a határok feszegetéséről van szó ember és ég (transzcendens) között. A *Határod*-ban úgy ír: „[h]atárod vagyok, kevesebb, mint te, de több, mint amit eddig gondoltam magamról” – ezt értelmezhetjük a kihívások általi megerősődésként is, amit szubjektum *kedves akadályok*ként meg is fogalmaz.

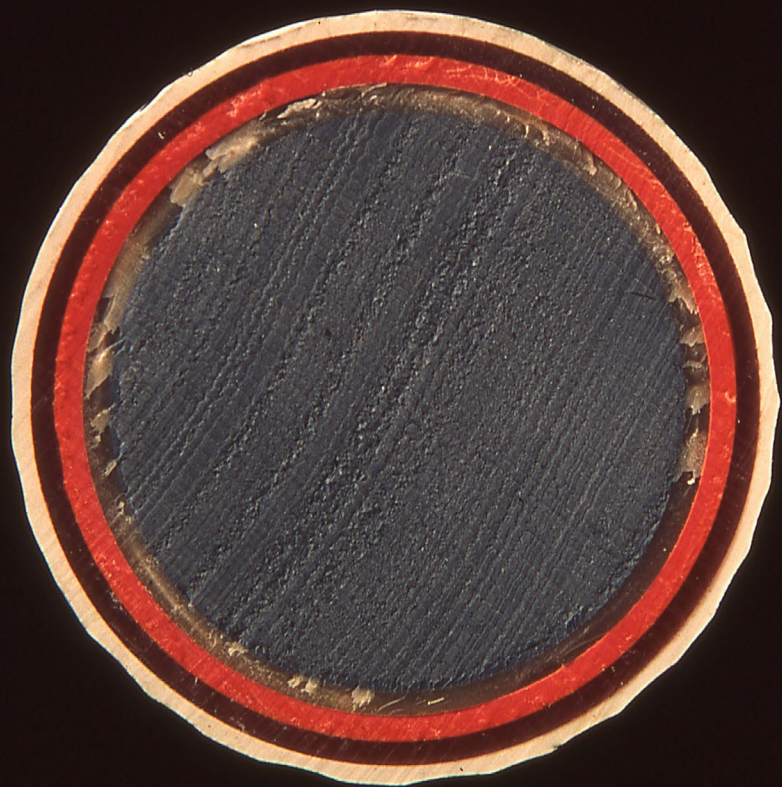
A könyv fejezeteit grafikák választják el egymástól, halott verebek tanulmányrajzai, melyek Varga Lilla munkái. Csak a belső tematika kibontakozása közben jövünk rá, hogy a kötet tulajdonképpen fejezetekre tagolódik, mert ez címeikkel vagy számokkal nincs jelölve. A szárny, a repülés, az ég mint az ember szellemi oldalának allegóriája tehát vizuálisan is megjelenik a könyvben, a transzcendens-immanens, isteni-emberi dichotómiák misztériuma ezekben is benne rejlik. Ezen dimenziók között tehát elmosódnak a határok, ahogyan az a kötet részei között is történik.

„Embereknek vagy angyaloknak nyelvén” – találó lehet az idézettöredék Kertai Csenger új kötetének jellemzésére, amely maga is újraértelmez, átértelmez. *Friss* – hogy a könyvben egyik leggyakrabban előforduló jelzővel éljek. Az archaizáló nyelvi eszközök átgondolt használata révén egy izgalmas szintézist

hoz létre a keresztény hagyomány és egy kortárs nyelv elegyítésével. A könyv programja precízen tervezett, melynek világa a belső hivatkozások mellett sem válik repetitívvé. A kötetben megírt univerzális szubjektum mindannyiunk énje, a tapasztalataiban így a közösség élményét hordozza.

Sebők György

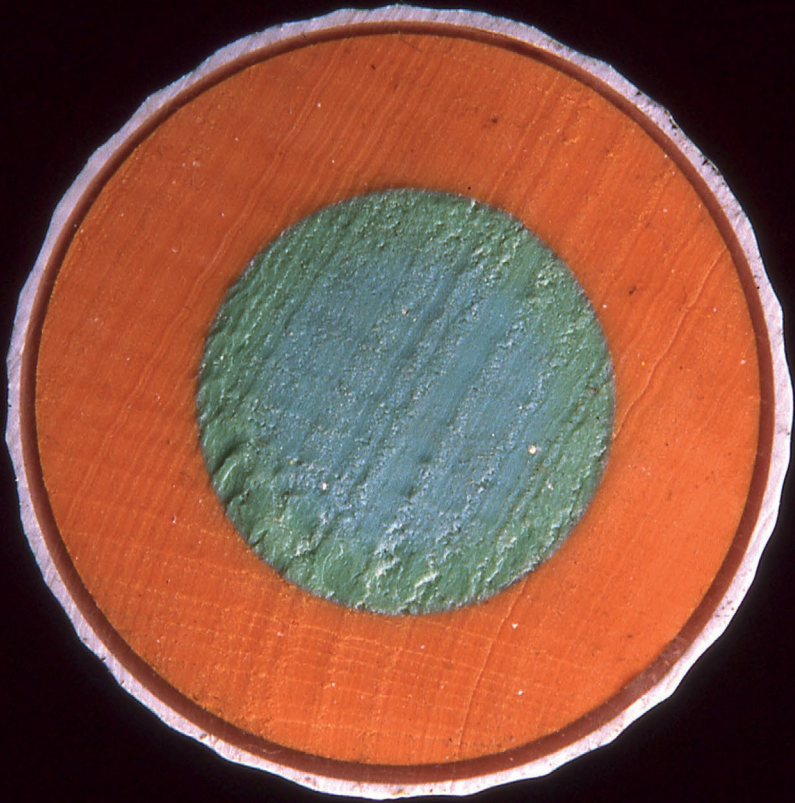

E számunk szerzői

Bali Péter (1992) író, Radešov, Csehország • **Branczeiz Anna** (1990) író, költő, kritikus, műfordító, doktorvárományos, Pécs • **Daniele De Serto** (1974) író, Róma • **G. István László** (1972) tanár, legutóbbi verseskötete: úgy felejtí nyitva (Magvető, 2021), Budapest • **Horváth Florencia** (2002) költő, kulturális újságíró, Budapest • **Istók Anna** (1977) könyvtáros, író, költő, legutóbbi kötete: Semmiért egészen (Könyvmolyképző Kiadó, 2019), Gödöllő • **Izsó Zita** (1986) költő, műfordító, legutóbbi kötete: Bekerített erdő (Scolar, 2022), Budapest • **Kőhegyi András** (2003) író, kritikus, egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest • **Kristóf Gábor** (1988) képzőművész, Kassa–Budapest • **Molnár Dávid** (1990) adatbázis-fejlesztő, Budapest • **Nagy Tímea** (1985) költő, zeneművész, Genf • **Nemes Z. Márió** (1982) költő, kritikus, esztéta, legutóbbi kötete: Barokk Femina (Jelenkor, 2019), Budapest • **Pege Ibolya** (1987) költő, slammer, amatőr énekes, Budapest • **Sebők György** (1992) költő, zenész, terapeuta, Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar (fagott-tanár, zeneteoretikus), Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar (kreatív írás), verseskötete: Az éggel egyenlővé (Magyar Napló, 2022), Eger • **Simon Adri** (1974) költő, legutóbbi kötete: Az életszatyor és egyéb málhák (Magyar Napló, 2021), Budapest • **Sokcevíts Judit Ráhel** (1998) könyvtáros, Balassagyarmat • **Szerényi Tamás** (1991) reklámszövegíró, Budapest • **Tolvaj Zoltán** (1978) költő, prózáíró, műfordító, legutóbbi kötete: Fantomiker (JAK+PRAE.HU, 2016), Budapest • **Veress Dániel** (1988) szerkesztő (Apokrif), Debrecen–Budapest

ISSN 2060-3207

9 772060 320701

Ára: 500 Ft